

TİASSAD

Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of Turk & Islam World Social Studies

Yıl: 3, Sayı: 8, Eylül 2016, s. 119-149

Mete Kaan NAMAL¹

Yunus KÖLEOĞLU²

TÜRKİYE’DE GAZİ VE ŞEHİT AİLELERİNE SAĞLANAN SOSYAL HAKLAR

Özet

Türk literatüründe pek değinilmeyen bir konu olarak Türkiye’de gazi ve şehit ailelerine sağlanan sosyal politikaları dile getirmek ve geliştirilebilecek yeni sosyal politikalara dikkat çekmek amacıyla yapılan bu çalışma sayesinde Türkiye’de gazi ve şehit aileleri, sahip oldukları haklar konusunda genel bilgi sahibi olacaktır. Devlet tarafından kanunlarla belirlenen ve uygulanan haklar konusunda gazi ve şehit ailelerinin bilgi sahibi olmaması, maalesef onların bu haklardan tam olarak yararlanamaması demektir. Gazi ve şehit ailelerinin bu bilgi eksikliğinin giderilmesi ve toplumsal farkındalığın geliştirilmesi bu çalışmanın temel hedefidir. Çalışmanın sonunda gazi ve şehit ailelerine sağlanan sosyal hakların geliştirilebilmesine yönelik önerilere ve toplumun dezavantajlı kesimi olan bu kişilere yönelik yeni açılımlara yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Gaziler, Şehit Aileleri, Sosyal Haklar, Sosyal Politikalar.

SOCIAL RIGHTS PROVIDED TO WAR VETERAN AND FAMILIES OF MARTYR IN TURKEY

Abstract

In order to express social policies provided to war veterans and families of martyr, which is not widely spoken topic in Turkish literature, and draw attention to the new social policies which can be developed for war veterans and families, thanks to this study war veterans and families of martyr will have a general

¹ Dr.,Bartın Üniversitesi., kaannamal@yahoo.com

² Doktora Öğrencisi., Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bilim Dalı., yunuskoleoglu@gmail.com

information about their rights. As war veterans and families of martyr having not much enough information about their rights which are provided by government means that they couldn't get benefits from these rights. The main objective of this study is fulfilling this lack of knowledge and improving the social awarness. At the end of this study it is given place to offers for improving social rights provided to war veterans and families of martyr, and make a new expansion for those disadvantaged part of society.

Keywords: War Veterans, Families of Martyr, Social Rights, Social Politics.

1. GİRİŞ

Dünya’da ve Türkiye’de vatan savunmasında ve savaşta görev alan güvenlik güçleri (asker, polis, jandarma vb.) ve terör nedeniyle birçok vatandaş, maddi ve(ya) manevi zarara uğramaktadır. Başta güvenlik mensupları olmak üzere tüm vatandaşların karşılaşabileceği bu sosyal risklere karşı sosyal devlet olma özelliğine sahip devletler çeşitli sosyal politikalarla bu risklerin etkilerini en asgari seviyede hissedilmesini sağlamaya çalışmaktadır.

Güvenlik mensupları, yaşadıkları ülkede güvenliğin ve toprak bütünlüğünün sağlanması ve o ülkede yaşayan vatandaşların refah ve mutluluğunun idame ettirilmesi uğrunda kendi canını feda etmeye hazırdır. Türk Dil Kurumu (TDK Büyük Sözlük, 2012) tarafından “Çıkar gözetmeksizin başkalarının iyiliği için özveride bulunmayı bir ilke olarak benimseyen ahlak ve tutum ve görüşü” olarak tanımlanan “Diğerkamlık” özelliği, her insanda bulunmamasına rağmen gönüllü olarak savaşa katılan ya da ülke savunmasında görev alan tüm güvenlik güçleri mensuplarında vardır. Yüksek bir insani karakter olan diğerkamlık özelliğinin toplumda yaygın olarak varolması ancak ve ancak bu özelliğe sahip insanlara toplumun ve devletin sahip çıkmasıyla sağlanabilecektir.

Türk hukukunda “Gazilik” kavramı; 1005 sayılı İstiklal Madalyası Verilmiş Bulunanlara Vatani Hizmet Tertibinden Şeref Aylığı Bağlanması Hakkında Kanun ile “Muharip Gazi”³ (İstiklal, Kore ve Kıbrıs harbi gazileri) ve 2847 sayılı Türkiye Emekli Subaylar, Emekli Astsubaylar, Harp Malulü Gaziler, Şehit Dul Ve Yetimleri İle Muharip Gaziler Dernekleri Hakkında Kanun ile “Malul Gazi”⁴ (görevde, operasyonda ve terör sebebiyle gazi olanlar) olmak üzere temelde iki şekilde tanımlanmıştır. Ayrıca 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile “Vazife Malulü”⁵ ve “Harp Malulü”⁶ olmak üzere malullük kavramı

³ **1005 sayılı kanun madde 1:** “Millî mücadeleye iştirak eden ve bu sebeple kendilerine İstiklal Madalyası verilmiş bulunan Türk vatandaşları ile 1950 yılında Türk Tugayının Kore’ye ayak bastığı Ekim ayından başlamak üzere 1953 yılı Pan-Munjon Ateşkes Anlaşmasına kadar Kore’de fiilen savaşa katılmış olan ve 1974 yılında İnci (Temmuz) ve 2nci (Ağustos) Barış Harekâtında fiilen görev alarak Kıbrıs’ta bulunan Türk vatandaşları ‘**Muharip Gazi**’ olarak adlandırılmaktadır”

⁴ **2847 sayılı kanun mükerrer madde 1:** “TSK mensuplarından; Türkiye Cumhuriyeti sınırlarını korumak ve güvenliğini sağlamak görevi ile harpte veya devletin bekasını hedef alan terör örgütlerine karşı yurtiçi ve yurtdışı mücadelede her çeşit düşman veya terörist silahlarının tesiriyle veya harp bölgesindeki harekât ve hizmetler sırasında, bu harekât ve hizmetlerin sebep ve tesiriyle yaralanarak tedavileri sonucunda maluliyeti rapor ile kesinleşenler “**Malul Gazi**” olarak ifade edilmektedir”

⁵ **5510 sayılı kanun madde 47:** “İştirakçilerin vazifelerini yaptıkları sırada vazifelerinden ve vazifeleri dışında kurumların verdiği herhangi bir kuruma ait başka işleri yaparken, bu işlerden veya kurumların menfaatini korumak maksadıyla yapılan bir işten ve yahut fabrika, atölye ve benzeri iş yerlerinde, işe başlamadan evvel, iş sırasında veya işi bitirdikten sonra, o iş yerinde husule gelen ve yine o iş yerinin mahiyetinden veya çalışma konusundan ileri gelen kazadan doğmuş olursa, bu tür malullüğe vazife malullüğu ve bunlara uğrayanlara da **Vazife Malulü** denilmektedir”

⁶ **5510 sayılı kanun madde 47:** “ ‘Harp Malulü’ kapsamı subay, astsubay, uzman jandarma, uzman erbaş, sözleşmeli erbaş ve er ile Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) ’nce görevlendirilenlerden;

Türkiye’de Gazi Ve Şehit Ailelerine Sağlanan Sosyal Haklar

tanımlanmıştır. Türk hukukunda yasal mevzuatta birçok yerde “Şehit” kavramı kullanılmasına rağmen şehitlik ile ilgili herhangi bir tanımın bulunmaması, en temel hukuk usullerine aykırılık teşkil etmektedir.

Türkiye’de şehit yakınları ve gazilere yönelik sosyal hizmet faaliyetlerini yürütme ve koordine etme görevi, 08.06.2011 tarih ve 27958 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 633 sayılı KHK’nin 14. Maddesine istinaden Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bünyesi altında faaliyet gösteren Şehit Yakınları ve Gaziler Dairesi Başkanlığı’na verilmiştir. Ayrıca Genelkurmay Başkanlığı, Kuvvet Komutanlıkları (Kara, Deniz ve Hava), Jandarma Genel Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde faaliyet gösteren şehit ve gazi işlem daire başkanlığı/şube müdürlüğü/kısım amirliği gibi birimler de gazi ve şehit aileleri ile ilgili çalışmalar yapmakta ve kanun oluşturulma aşamalarında görüş ve önerilerde bulunmaktadır. Gazilere ve şehit ailelerine yönelik çalışma yapan STK’lara bakılacak olursa; başta “Türkiye Harp Malülü Gaziler, Şehit Dul ve Yetimleri Derneği” ve “Türkiye Muharip Gaziler Derneği” olmak üzere “TSK Mehmetçik Vakfı”, “TSK Dayanışma Vakfı”, “Ordu Yardımlaşma Kurumu”, “Türk Polis Teşkilatını Güçlendirme Vakfı” gibi dernek/vakıf/kurumlar bulunmaktadır.

Türkiye’de güvenlik mensuplarına, terör nedeniyle maddi ve(ya) manevi zarar gören vatandaşlara ve bunların ailelerine yönelik uygulanan sosyal politikalar ve sağlanan sosyal haklar gazi ve şehit aileleri olmak üzere iki ana başlıkta sunulmaya çalışılmıştır.

2. Gazilere Yönelik Sağlanan Sosyal Haklar

2.1. Kurumsal Sağlık Hizmetleri

Türkiye’deki gazilerin hastanelerden ve sağlık hizmetlerinden yararlanması 1005, 3713, 2330 ve 211 sayılı kanunlarla belirlenmiştir. Bu kanunlar ile güvence altına alınmış gaziler ve yakınları, hastanelerden ve çeşitli sağlık hizmetlerinden; ücretsiz olarak yararlanmaktadır. Bu hak sahibi kişilerin hastane ve sağlık hizmetlerinden yararlanması, 2006 yılında çıkarılan 5510 s.k. ile tek kanun altında toplanmıştır. Aşağıdaki başlıklarda, kanunlara göre hak sahibi kişilerin hastane ve sağlık hizmetlerinden hangi şartlarda yararlandıkları belirtilmiştir.

2.1.1. Muharip Gazi Ve Eşlerine Dönük Sağlık Hizmetleri

1005 s.k. kapsamında aylık bağlananlar ile bunların eşlerinin resmî sağlık kurum ve kuruluşlarında veya bu kurum ve kuruluşlarca sevk edildikleri özel sağlık kurum ve kuruluşlarında göreceklere tedavilere ilişkin giderler ile ilaç giderleri; herhangi bir katılım payı veya fark alınmaksızın, devlet memurlarının tedavi yardımına ilişkin usûl ve esasları çerçevesinde ve bu amaçla Milli Savunma Bakanlığı (MSB) bütçesine konulacak ödenekten

-
- a) Harpte fiilen ateş altında,
b) Harpte, harp bölgelerindeki harp harekât ve hizmetleri esnasında, bu harekâtların sebep ve tesiriyle,
c) Harpte veya harbe hazırlık devresinde her çeşit düşman silahlarının etkisiyle,
d) Askeri harekâtı gerektiren iç güvenlik ve sınır harekâtları esnasında, bu harekâtların sebep ve tesiriyle,
e) Barışta veya olağanüstü hallerde, emir veya görev ile uçuş yapan uçucularla hangi meslek ve sınıftan olursa olsun emirle görevli olarak uçakta bulunanlardan uçuşun havadaki ve yerdeki sebepleriyle ve yine emir ve görev ile dalış yapan dalgıçlarla, hangi meslek ve sınıftan olursa olsun emirle görevli olarak denizaltı gemisinde veya dalgıç kıtasında bulunanlardan denizaltıcılığın veya dalgıçlığın çeşitli sebep ve etkileriyle,
Anayasanın 92nci maddesi veya Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler uyarınca TSK’nin yabancı ülkelere gönderilmesini gerektiren durumlarda, birliklerin buldukları yerlerden hareketlerinden itibaren yurt içinde, yurt dışında, yabancı ülkelerde veya yurda dönüş sırasında vazife malûlü olanlara **Harp Malûlü** denir”

TİDSAD

karşılanmaktadır.

2.1.2. Malul Gaziler İle Dul ve Yetimlere Dönük Sağlık Hizmetleri

3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu md. 21/e gereğince; malul olanlar ile ölenlerin dul ve yetimleri, SGK tarafından kendilerine verilen tanıtım kartını ibraz ettirmek suretiyle tüm kamu kurum ve kuruluşlarına ait hastanelerde muayene ve tedavi edilmektedir. Bunların her türlü tedavi giderleri; söz konusu kişilerin herhangi bir kamu kurum veya kuruluşunda çalışmaları durumunda bu kurum veya kuruluş tarafından; emekli, yaşlılık, malullük veya dul ve yetim aylığı almaları durumunda bağlı buldukları sosyal güvenlik kurumunca, herhangi bir kuruma tâbi olarak çalışmamaları halinde (1/7/1976 tarihli ve 2022 s. “65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun” kapsamında aylık alanlar hariç) emekli, yaşlılık, malullük veya dul ve yetim aylığı almamaları durumunda Milli Savunma veya İçişleri Bakanlığınca karşılanmaktadır. Ayrıca malul olanların eksilen vücut organları, yurtiçi veya yurtdışında en son teknik usullere göre yapılması mümkün sunileriyle tamamlanmakta ve gerekirse tamir ettirilmekte veya yenisi yaptırılmaktadır.

2.1.3. Yedek Subay, Erbaş ve Erlere Dönük Sağlık Hizmetleri

2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun (md. 7) kapsamında yer alan yedek subay, erbaş ve erlerden askerlik yükümlülüğü sona ermiş olup, henüz herhangi vazife malullüğü maaşı bağlanmamış olanlardan tedavileri devam edenlerin; maruz kaldıkları hastalık, yaralanma veya sakatlanmalardan dolayı tedavilerini sürdürmek üzere ilgili sağlık kuruluşlarına sevkleri, ikametgâhına en yakın askerlik şubeleri tarafından sağlanmaktadır.

Sevk edilen hasta ile sevk edildikleri yerlere bir kimse refakatinde gitmesinin resmî tabip raporuyla belgelenmesi durumunda refakatçisine; gidiş ve dönüş yol ücreti ile gidiş ve dönüş süresi için gündelik, sevk eden askerlik şubesi tarafından peşin veya avans olarak ödenmektedir. Ayrıca ambulans veya özel vasıtalarla hastaneye sevk edildikleri resmî tabip raporuyla belirlenenlere, ambulans ve özel vasıta ücretleri yerel rayiç bedel üzerinden MSB bütçesinden karşılanmaktadır.

2.1.4. Yedek Subay, Erbaş-Er ve Askeri Öğrenciler İçin Sağlık Hizmetleri

211 sayılı İç Hizmet Kanununun 70nci maddesine göre; harp ve vazife malullüğünü gerektiren sebeplerden dolayı sakat kalan Yd.Sb., Erbaş/Erlerin aylık almaya müstahak dul ve yetimleri de askeri ve tüm kamu kurum ve kuruluşlarına ait hastanelerden istifade etmektedir. İlgili mevzuat hükümlerine göre SGK tarafından bunların tedavi giderleri karşılanmakta ve sağlık karneleri verilmektedir.

2.1.5. Terör Eylemlerinden Dolayı Yaralananların Tedavileri

Herhangi bir terör eylemi nedeniyle yaralananların tedavileri devletçe ücretsiz olarak karşılanmaktadır (3713 s.k. md. 22).

2.1.6. Gazi, Vazife Malulü, Harp Malulü Ve Askeri/Polis Öğrenciler İçin Sağlık Hizmetleri

Yukarıdaki başlıklarda muharip gaziler, vazife malulü, harp malulü, 3713 kapsamındaki terör mağdurları ve askeri öğrenciler ile ilgili kanunlar açıklanmıştır. Ancak 5510 s.k. md. 69/f bendinde; 1005 s.k. kapsamındaki muharip gaziler ve eşleri, 3292 s.k. kapsamında vatanî hizmet tertibinden aylık alanlar, 2330 s.k. kapsamında nakdî tazminat alanlar, 2828 s.k. kapsamında korunma, bakım ve rehabilitasyon hizmeti alanlar, harp malulü aylığı alanlar, 3713 s.k.

kapsamında aylık alanlar ve askeri okullarda okuyan öğrenciler ile emniyet genel müdürlüğü hesabına okuyan öğrenciler olmak üzere tüm hak sahibi kişiler bu kanunda tek bir madde altında toplanmıştır.

Ayrıca 5510 s.k. md. 63/f gereğince; “sağlanacak sağlık hizmetleriyle ilgili teşhis ve tedavileri için gerekli olabilecek kan ve kan ürünleri, kemik iliği, aşı, ilaç, ortez, protez, tıbbî araç ve gereç, kişi kullanımına mahsus tıbbî cihaz, tıbbî sarf, iyileştirici nitelikteki tıbbî sarf malzemelerinin sağlanması, takılması, garanti süresi sonrası bakımı, onarılması ve yenilenmesi hizmetleri” hak sahibi kişilere sunulmaktadır.

2.1.7. Bakıma Ve Yardıma Muhtaç Veya Kimsesiz Gazilere Yönelik Bakım Hizmetleri

3713 s.k. md. 21/g gereğince; yaşamak için gerekli hareketi yapmaktan aciz olanlar ile kimsesizler, kamu kurum ve kuruluşlarına ait (bunlar bulunmadığı taktirde özel) rehabilitasyon ve bakım merkezleri, yurtlar ve huzurevlerinde parasız olarak (veya masrafları devlet tarafından karşılanmak suretiyle) barındırılmakta ve bakılmaktadır.

2.1.8. Erbaş Ve Erler İçin Tedavi Amaçlı İstirahat Süresince Harçlık ve Yol Ücreti Ödenmesi

Tedavilerini müteakip hava değişimi alan erbaş ve erlere, askeri hastane tarafından düzenlenecek “İaşe İlmühaberi”ne istinaden hava değişimi süresinin askerlikten sayılan ilk 3 ayı için Askerlik Şubesi Başkanlıklarınca harçlık ödenmektedir. Hava değişimine gönderilen hastaya, hastane saymanlığınca tren sevk muhtırası verilmektedir. Tren yoksa gideceği yerin rayiç otobüs yol ücreti ve yol süresi kadar iaşe bedeli ödenmektedir. İaşe bedelleri her ay MSB tarafından yayımlanmaktadır. Tekrar hastaneye sevk sırasında ise, Askerlik Şubesi Başkanlıklarınca sevk işlemi yapılarak yol ücreti hak sahibine tahakkuk ettirilmektedir (www.tsk.tr, 02.07.2012).

2.1.9. Kurumsal Rehabilitasyon ve Bakım Hizmetleri

Başta malul gazilerimiz olmak üzere hak sahibi tüm TSK personeli ve ailelerine hizmet vermekte olan ve Ankara-Lodumlu’da bulunan TSK Rehabilitasyon ve Bakım Merkezi’nde malul gazi personelin, her türlü ortopedik (eklem hareket kısıtlılıkları, ampüteler, ortez ve protez uygulamaları, sekel bırakan (kalıcı) nitelikte romatizmal hastalıklar, yürüyüş bozuklukları ve diğer ağırlı kas iskelet sistemi hastalıkları vs.) ve nörolojik (Omurilik yaralanması, beyin hasarı, inme, sinir sistemi hastalıkları vs.) sakatlık ve maluliyetlerinin rehabilitasyonu yapılmaktadır⁷.

Ayrıca TSK Rehabilitasyon ve Bakım Merkezi, muayene ve tedavilerini yaptırmak için Ankara dışından gelen malul gaziler ve refakatçileri için bünyesinde 50 Yataklı Otel ile bakıma muhtaç malul gazilerin ömür boyu kalabilecekleri 50 Yataklı Bakım Merkezi de hizmet vermektedir.

2.2. Sosyal Tazminat Kapsamındaki Ödemeler

2330 Sayılı “Nakdî Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkındaki Kanun” ile 2453 sayılı “Yurtdışında Görevli Personele Nakdî Tazminat Verilmesi ve Aylık Bağlanması Hakkındaki Kanun”, 3713 s.k., 3497 sayılı Kara Sınırlarının Korunması ve Güvenliği Hakkındaki Kanun,

⁷ TSK Rehabilitasyon ve Bakım Merkezi’nin faaliyetleri ile ilgili detaylı bilgi için bkz., KÖLEOĞLU, “Gazilere Dönük Sosyal Politikalar”, http://www.sosyalsiyaset.net/documents/gazilere_donuk_sosyal_pol.htm, 01.07.2012.

2629 sayılı Uçuş, Paraşüt, Denizaltı, Dalgıç ve Kurbağa Adam Hizmetleri Tazminat Kanunu kapsamındaki görevleri ifa ederken yaralanan ve malul olan personele nakdî tazminat ödenmektedir.

2.2.1. Malul ve Bakıma Muhtaç Personele Nakdî Tazminat

2330 Sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkındaki Kanun Kapsamındaki Ödemeler, şu şekilde belirlenmiştir:

(a) İç güvenlik ve asayişin korunması veya kaçakçılığı men, takip ve tahkiki konularında görevli olanlar, bu görevlerinden dolayı ya da görevleri sona ermiş olsa bile yaptıkları hizmet nedeniyle yaralanarak sakat kalmaları,

(b) Devlet güçlerini sindirme amacına yönelik saldırılara maruz kalıp yaralanmaları/sakat kalmaları halinde malul personele en yüksek devlet memuru brüt aylığının (Ek gösterge dahil) 100 katı tutarının yüzde 25'nden yüzde 75'ine kadar maluliyet derecesine⁸ göre nakdî tazminat ödenmektedir. Yaşamak için gerekli hareketleri yapmaktan aciz ve hayatını başkasının yardım ve desteği ile sürdürebilecek şekilde malul (bakıma muhtaç) olanlara ise en yüksek devlet memuru brüt aylığının (ek gösterge dahil) 200 katı tutarında tazminat ödenmektedir.

2.2.2. Terörle Mücadele Kapsamında Nakdî Tazminat

3713 s.k., silahlı kuvvetler mensuplarının yurtiçinde ve yurtdışında görevlerini ifa ederlerken veya sıfatları kalkmış olsa bile bu görevlerini yapmalarından dolayı terör eylemlerine muhatap olarak yaralanarak malul olanları kapsamakta ve bunlar hakkında 2330 s.k. hükümleri uygulanmaktadır. Kesin raporun alınmasının uzaması halinde, tazminatın ödeme usullerine göre, olay tarihi itibarıyla belirlenen miktarın asgari oranı üzerinden avans ödemesi yapılmaktadır.

2.2.3. Yurtdışında Görevli Personele Nakdî Tazminat

2453 sayılı “Yurtdışında Görevli Personele Nakdî Tazminat Verilmesi ve Aylık Bağlanması Hakkındaki Kanun”da yer alan düzenlemeler şu şekildedir:

(a) Yurt dışında sürekli görev veya her türlü geçici görev nedeniyle bulunan Türk uyruklu kamu personelinin; bu görevlerinden dolayı (görevleri sona ermiş olsa bile) yurt dışında maruz kaldıkları tedhiş veya uğradıkları suikast sonucu ölen, malul olan ya da yaralananları ve

(b) Anayasanın 92nci maddesi veya Türkiye'nin taraf olduğu anlaşmalar uyarınca ya da 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanununun ek 10ncu maddesi gereğince görevlendirilenler ile yabancı ülkeler veya uluslararası sahalarda yapılan eğitim, tatbikat, manevra veya harekât sırasında bu görevin başlangıcından bitimine kadar geçen süre içerisinde ölen, malul olan ve yaralananları kapsamakta ve bunlar hakkında 2330 s.k. hükümleri uygulanmaktadır.

2.2.4. Kara Sınırlarının Korunması ve Güvenliği Çerçevesinde Nakdî Tazminat

⁸ Türkiye’de maluliyet dereceleri, Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK)’nce oluşturulan sağlık kurulu tarafından belirlenmektedir. Fakat maluliyet, ülkemizde sosyal güvenlik sistemlerinde yeterince yer almamakta ve farklı kurumlarca farklı kriterlerde belirlenen maluliyet oranları nedeniyle çalışma hayatında çeşitli sorunlar yaşanmaktadır. Örneğin SGK, bazı parametreleri (yaş, iş kolu, arıza ağırlık ölçüsü vb.) göz önüne alarak maluliyet oranlarını belirlerken; bazı sağlık kurumlarında ise yalnızca arıza ağırlık ölçüsünün belirlenmesi bireylerin alacakları tazminatlarda eşitsizliğe ve hak kaybına yol açmaktadır (Sözen ve diğ., 2009:124).

Sınır birlikleri personeli, 3497 s.k. ile verilen görevlerin ifası sırasında veya bu görevlerinden dolayı ya da görevleri sona ermiş olsa bile, yaptıkları hizmet nedeniyle veya bu yüzden maruz kaldıkları yaralanma/hastalık sonucu ölmeleri veya malul olmaları veya yaralanmaları halinde haklarında 2330 s.k. hükümleri uygulanmaktadır.

2.2.5. Uçuş, Paraşüt, Denizaltı, Dalgıç ve Kurbağa Adam Hizmetleri Kapsamında Nakdî Tazminat

2629 s.k.;

(a) Pilot, silah sistem operatörü ve bunların adaylarıyla uçuş ekibi personelinin uçuş hizmet faaliyetlerinden,

(b) Paraşütçü ve paraşütçü adaylarının uçuş faaliyetleri ile paraşüt atlayışlarından,

(c) Denizaltıcı, dalgıç ve kurbağa adamlar ile bunların adaylarının denizaltı, dalgıç ve kurbağa adam hizmet faaliyetlerinden ve

(d) Hangi meslek ve sınıftan olursa olsun; vazifeli olarak askeri uçak veya askeri maksatla kullanılan uçak ve denizaltıda bulunan askeri personel ile bir askeri hizmetin ifası için bu vasıtalarda bulunanlar, uçak veya denizaltıda buldukları esnada veya paraşütle atlayış faaliyetlerinden dolayı malul olanları kapsamakta ve bu kapsam altındaki kişilere, 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanunu uyarınca vazife malulü olanlar hakkında esas alınan 13/7/1953 gün ve 1053 sayılı "Vazife Malullüklerinin Nevileri ile Dereceleri Hakkındaki Nizamname" de gösterilen 6 derece üzerinden ve maluliyet derecelerine göre kıstas aylığının 60 katı miktarının aşağıdaki tablodaki tazminat oranları miktarındaki para, tazminat olarak ödenmektedir.

Tablo 1: Maluliyet Derecelerine Göre Tazminat Oranları

Maluliyet Derecesi	Tazminat Oranı
1	% 75
2	% 65
3	% 65
4	% 45
5	% 35
6	% 25

Kaynak: 2629 s.k. md. 14.

Yaralanma ve maluliyet durumları bu derecelerden herhangi birine girmeyip görevlerinden ayrılmalarına neden olmuş ise, belirtilen miktarın yüzde 20'si tutarında maddî ve manevî tazminat ödenmektedir. Bu tazminatın tespitine esas tutulacak kıstas aylığı, tazminat verilmesine dair karar tarihindeki kıstas aylığıdır.

2.2.6. Özel Harekât Ve Operasyon Tazminatı

Görev yerleri itibariyle ek tazminat alan personelden; terörle mücadeleye yönelik görevlerin yapılması sırasında yaralanarak tedavileri devam edenlere, fiilen görev yapma koşulu aranmaksızın ek tazminat ödenmeye devam edilmektedir. Bu ödemeler, hiçbir şekilde 24 ayı

geçmemektedir. Yedek subay, erbaş ve erler, emsalleri terhis edilseler bile kendileri terhis edilmediği sürece 24 aya kadar bu tazminatı almaktadırlar. Kesin İşlemler Sağlık Raporunun alınması ve nakdî tazminat ödenmesi halinde ek tazminat ödenmesine son verilmektedir (375 s. Kanun Hükmünde Kararname, Madde 28).

2.3. Sosyal Güvenlik Kurumunca Yapılan Ödemeler

2.3.1. Şeref Aylığı

1005 sayılı “İstiklal Madalyası Verilmiş Bulunanlara Vatanî Hizmet Tertibinden Şeref Aylığı Bağlanması Hakkında Kanun” kapsamında, Milli mücadeleye iştirak eden ve bu sebeple kendilerine İstiklal Madalyası verilmiş bulunan Türk vatandaşları ile 1950 yılında Türk Tugayının Kore'ye ayak bastığı Ekim ayında başlamak ve 1953 yılı Pan-Munjon Ateşkes Anlaşmasına kadar Kore'de fiilen savaşa katılmış olan Türk vatandaşlarına ve 1974 yılında 1nci (Temmuz) ve 2nci (Ağustos) Barış Harekâtına Kıbrıs'ta fiilen görev olarak katılmış olan Türk vatandaşlarına aylık bağlanmaktadır.

Bu aylık, vatanî hizmet tertibinden 5750 gösterge rakamının her yıl Bütçe Kanunu ile tespit edilen memur maaş katsayısı ile çarpılmasından bulunacak miktardadır (Bu miktar, 2016 yılı ikinci 6 aylık dönemi için; $5750 \times 0,093259 = 536,23$ TL'dir).

Hak sahibinin ölümü halinde bu aylık, dul eşe yüzde 75 oranında bağlanmakta, ancak dul eşin tekrar evlenmesi halinde kesilmektedir. Yukarıda belirtilenlerden herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan gelir veya aylık bağlanmadığı gibi, zorunlu olarak sosyal güvenlik kurumlarından birine tâbi olmayı gerektiren bir işte de çalışmadığını belgelemek suretiyle yazılı talepte bulunan hak sahiplerinin aylıkları ise yazılı taleplerinin SGK kayıtlarına geçtiği tarihi takip eden aydan geçerli olmak üzere ve bu durumları devam ettiği müddetçe 16 yaşından büyük işçiler için uygulanan 30 günlük net asgari ücret tutarı⁹ (dul eşler için bu tutarın yüzde 75'i) esas alınarak ödenmektedir. Vatanî hizmet tertibinden bağlanan aylıklar hiç bir suretle haczedilememektedir.

2.3.2. Vazife Malulü Aylığı

5434 s.k. ile 5510 s.k. kapsamında bulunan subay, astsubay, uzman jandarma, sivil memur, uzman erbaş, sözleşmeli erbaş ve erlerin vazife malullüğünü gerektiren sebeplerle hayatlarını kaybetmeleri halinde bakmakla yükümlü oldukları aile fertlerine; hizmet süresi 30 yıla kadar olanlara 30 yıl hizmet yapmış gibi, hizmet süresi 30 yıldan fazla olanlara ise fiili ve itibari hizmet süresi toplamı üzerinden aylık bağlanmaktadır. Bunlardan uzman erbaş ve sözleşmeli erbaş ve erlere buldukları kademenin üç ilerisindeki kademenin, uzman jandarmalara buldukları rütbenin bir üst rütbesinin aynı kademesinin; astsubaylarla yarbay rütbesine kadar (yarbay hariç) bir üst rütbenin aynı kademesinin, yarbaylara albay, albaylara kıdemli albay, kıdemli albay ile general ve amirallere bir üst rütbenin, sivil memurlara ise bir üst derecesine veya kademesine karşılık gelen prime esas kazancı üzerinden aylık bağlanır. Buldukları derecenin bir üst derecesi olmayanlar için o derecenin üç ilerisindeki kademe göstergesi, üç ilerisindeki kademe göstergesi olmayanlar için de o derecenin son kademe göstergesinin prime esas kazancı esas alınır. Vazife malullüğü gerektiren sebeplerle malul olan subay, astsubay, uzman jandarma ve uzman erbaşlara hizmet süresi ve malullük derecesi

⁹ 16 yaşından büyük işçiler için ödenen net asgari ücret tutarı, 2016 yılı için 1.300 TL olarak belirlenmiştir.

üzerinden, erbaş/erlere ise öğrenim durumlarına göre hesaplanan miktarlarda aylık bağlanmaktadır. Maluliyet derecelerine göre eklenecek zam nispet oranları, aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 2: Maluliyet Derecelerine Göre Zam Nispeti Oranları

Maluliyet Derecesi	Zam Nispeti
1	% 30
2	% 23
3	% 15
4	% 7
5	% 3
6	% 2

Kaynak: 5510 s.k. md. 47.

2.3.3. Emsal Aylığı

Emsal aylığı; 3713 s.k. kapsamında aylık bağlanan malul subay, astsubay, uzman jandarma, uzman erbaşlara görevde olan emsallerinin almakta oldukları aylıklardan az olmayacak şekilde SGK tarafından ödenmektedir. Yani terörle mücadele nedeniyle malul olan personelin daha önce almış olduğu aylık miktarında veya üstünde bir maluliyet maaşı alması güvence altına alınmıştır. Fakat bu maluliyet maaşı, 5434 s. “Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu”nda maluliyet derecesine göre artan oranlarda belirlenmekteydi.

Tarafımızca eski uygulamanın daha âdil olduğu değerlendirilmektedir. Çünkü malul olmayan personelle malul personel arasında hiçbir maddî farkın olmaması, malul personelce bazı haklı sorgulamalara yol açacaktır. Bu ise sosyal adaletin ve barışın sarsılmasına yol açabilir. Özellikle asker personelin bu gibi adaletsiz uygulamalara maruz kalması, güvenlik konusunda çeşitli zafiyetlere yol açabilecektir. Malul personele feda etmiş olduğu sağlığının karşılığında, normal (maluliyeti olmayan) personelden daha fazla imkânların sağlanması, sosyal güvenlik sistemlerinin en temel görevlerinden birisidir.

2.3.4. Harp Malulü Aylığı

Harp malullerinden; uzman erbaşlara buldukları kademenin üç ilerisindeki kademenin, uzman jandarmalara buldukları rütbenin bir üst rütbesinin aynı kademesinin, subaylarla astsubaylara da yarbay rütbesine kadar (Yarbay hariç) bir üst rütbenin aynı kademesinin, yarbaylara albay, albaylara kıdemli albay, kıdemli albay ile general/amirallere bir üst rütbenin, sivil iştirakçilere ise buldukları derecenin bir üst derecesindeki aynı kademenin emekli aylığı bağlanmasına esas gösterge tablosunda karşılığı olan derece veya kademesi üzerinden vazife malullüğü aylığı bağlanmaktadır. Buldukları derecenin bir üst derecesi olmayanlar için o derecenin üç ilerisindeki kademe göstergesi, üç ilerisindeki kademe göstergesi olmayanlar için de o derecenin son kademe göstergesi esas alınmaktadır.

Harp malulü olan erbaş/erler ile TSK’da görevlendirilen sivil görevlilere, öğrenim durumlarına göre 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 36ncı maddesinde tespit edilen giriş

derece ve kademesinin bir üst derecesindeki aynı kademesinden; bunlardan öğrenim görmemiş olanlara aynı maluliyet derecesinden vazife malulü olan ve 657 sayılı Kanuna ekli gösterge tablosundaki ilkokulu bitiren iştirakçiye bağlanması icap eden derece ve kademesinin bir üst derecesindeki aynı kademesinden; yine bunlardan 657 sayılı Kanuna göre devlet memuriyeti yapanların ise memuriyete kazanılmış hak olarak kendilerine uygulanan derece ve kademenin bir üst derecesindeki aynı kademesinden vazife malullüğü aylığı bağlanmaktadır.

Ayrıca harp malullerinin, malullük derecelerine göre aşağıdaki tabloda yazılı göstergelerin, memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarda “Harp Malullüğü Zammı” eklenmektedir.

Tablo 3: Harp Malullüğü Zammı İçin Maluliyet Derecelerine Göre Göstergeler

Maluliyet Derecesi	Göstergeler
1	1.100
2	950
3	800
4	600
5	500
6	400

Kaynak: (5510 s.k. md. 47)

Genelkurmay Başkanlığı'nın uygun görmesi ve MSB'nin onayı ile harp malullüğü zamları yüzde 25 oranında fazlasıyla bağlanabilmektedir.

2.3.5. Derece Yükseltilmesi Ve Kademe İlerlemesi

5434 s.k. Ek 77nci md. gereğince; subay, astsubay, uzman jandarma, uzman erbaşların dul/yetimlerine ya da kendilerine bağlanan aylıklar, kendisinden aylık bağlananların ya da kendilerinin emsalleri esas alınarak, her yıl kademe ilerlemesi, her üç yılda bir derece yükselmesi işlemine tâbi tutulmaktadır. Bu şekilde yükseltilen aylıklarda azamî rütbe tavanı, subaylarda kıdemli albaydır. Kıdemli albaylar ile general/amirallere bir üst rütbenin aylığı bağlanmaktadır. Astsubaylardan subay olanlar, astsubaylar ve uzman jandarmalarda yükselebilecekleri azami derece ve kademe, 926 s.k.'da yer alan aylık gösterge tablolarında belirtilen en yüksek derece ve kademedir. Uzman erbaşların aylık yönünden yükseltilmeleri 3269 s.k.'nın 16ncı maddesinde belirtilen esaslara göre yapılmaktadır.

Sivil iştirakçiler ile erbaş/erlere uygulanacak azamî derece ve kademe ise öğrenim durumları ve hizmet sınıfları itibariyle 657 s.k.'ya göre yükselebilecekleri derece ve kademedir. Derece yükselmesi ve kademe ilerlemesi, kendisinden aylık bağlananların rütbe, kıdem ve unvanlarında herhangi bir değişikliği gerektirmemektedir. 5434 s.k. Ek 77nci md. kapsamında; her yıl kademe ilerlemesi ve her üç yılda bir derece yükselmesi işlemine tabi tutulandan, başkasının yardım ve desteği olmadan yaşamak için gereken hareketi yapamayacak derecede malul olanlara, asgari ücretin net tutarı, aylıklarına ek olarak ödenmektedir.

2.3.6. Emekli İkramesi

SGK iştirakçisi personelin malul olması halinde, kendilerine almakta olduğu aylığın hizmet yılı çarpımı kadar, 3713 ve 2629 s.k.’da belirtilen hallerde malul olan personelin kendilerine ise en yüksek devlet memuru aylığı üzerinden, 30 yıl hizmet yapmış gibi “Emekli İkramesi” ödenmektedir. Yani 30 yıldan daha az süreli hizmeti olan malul personel, sanki 30 yıl hizmet yapmış gibi değerlendirilmekte ve buna göre emekli ikramiyesi almaya hak kazanmaktadır.

2.3.7. Ek Ödeme

5510 ve 5434 s.k. gereğince; harp/vazife malullüğünü gerektiren sebeplerle hayatını kaybeden ya da harp/vazife malulü olan personelin, dul/yetimlerine veya kendisine SGK tarafından aylık bağlanmasına esas olan tarihten geçerli olmak üzere, başvuru tarihini izleyen yılın en geç ilk üç ayı içinde ve takip eden her yıl “Ek Ödeme” yapılmaktadır.

İlk ödeme maaşa bağlanma tarihi ile o yılın Aralık ayı sonuna kadar geçen süre için yapılmakta, ay farkları yıllık miktarın on ikiye bölünmesi suretiyle hesaplanmaktadır (5434 s.k. Ek md. 79). Malulün ölümü halinde, en son yılda aldığı pay tutarının 5 katı, bir defaya mahsus olarak dul/yetim aylığı bağlanacaklara eşit miktarda paylaştırılmak üzere yardım olarak ödenmekte ve kesilmektedir.

2.3.8. Yaşlılık (İkinci Emeklilik) Aylığı

Uzun vadeli sigorta kollarına tâbi çalışan maluller, diğer şartları (yaş, prim ödeme gün sayısı vb.) yerine getirdikleri takdirde kendilerine “Yaşlılık (İkinci Emeklilik) Aylığı” bağlanmaktadır. Bu şekilde yaşlılık aylığı almayı hak edemeyenlerin kesilen primleri, talepleri halinde, yaş şartını doldurmalarını müteakip SGK tarafından ödenmektedir (5510 s.k. md.44).

2.3.9. Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışmayı Teşvik Fonunca Sağlanan Yardımlar

3713 s.k. md. 22 gereğince; terör olaylarının etkisiyle zarar gören, can ve mal kaybına uğrayan vatandaşlara, “Sosyal Yardımlaşmayı ve Dayanışmayı Teşvik Fonu”ndan öncelikle yardım yapılmaktadır. Bu fondan ilk ve orta öğrenim çağındaki şehit çocuklarının öğrenim masrafları da karşılanmaktadır. Yardımın kapsam ve ölçüsü, fonun mahallî yetkililerince belirlenecek miktarı aşmamak kaydıyla Fon Kurulunca tespit edilmektedir.

2.4. Vergi İndirimi ve Muafiyetler

2.4.1. Gelir Vergisi İndirimi

193 s. Gelir Vergisi Kanunu'nun 3239 sayılı Kanunla değişik 31nci maddesi kapsamında çalışma gücünün asgari yüzde 80’ini kaybetmiş bulunanlar, 1nci derece özür, yüzde 60’ını kaybedenler 2nci derece özür, yüzde 40’ını kaybetmiş olanlar ise 3ncü derece özür sayılmaktadır. Bu çerçevede malul personele 2016 Yılında; 1nci derece için 900 TL, 2nci derece için 460 TL, 3ncü derece için 210 TL yıllık vergi indirimi uygulanmaktadır.

2.4.2. Mesken Vergisi Muafiyeti

1319 s. Emlak Vergisi Kanunu hükümlerine göre gazilerin Türkiye sınırları içinde brüt 200 m²’yi geçmeyen tek meskeni (intifa hakkına sahip olunmaması dâhil) olması halinde, bu

meskenlere ait vergi oranlarını sıfıra indirmeye Bakanlar Kurulu yetkilidir. Vergi indirimi uygulamasından yararlanmak için konutun bulunduğu yerdeki Belediye Başkanlıklarına başvurulmalıdır.

2.4.3. Gümrük Vergisi Muafiyeti

4458 s. Gümrük Kanunu 167inci maddesi uyarınca malul ve özürllüer tarafından ithal edilecek kara nakil vasıtalarına gümrük vergisinden muafiyet getirilmiştir. Bu kara nakil vasıtaları, motorlu veya motorsuz koltuklar, bisikletler, motosiklet veya binek otomobilleri kapsamaktadır.

2008/13676 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca münhasıran malul ve özürllüer tarafından kullanılmak üzere özel surette imal edilmiş hareket ettirici tertibatı bulunan (3713 s.k. kapsamına giren sol bacak engeli olan gazilerde özel tertibat şartı aranmaz) ve bunlar tarafından ithal edilen motorlu veya motorsuz koltuklar, bisiklet, motosiklet ve motor silindir hacmi 1600 (dâhil) cc'ye kadar olan binek otomobilleri (arazi taşıtları hariç) ile el ve ayak fonksiyonlarını tamamen yitirmiş olmaları nedeniyle bizzat malul/özürllü kişi tarafından kullanılmayan, malul/özürllü kişinin araca binip inmesiyle taşınmasını kolaylaştırıcı tertibatı bulunan ve malul/özürllü kişinin üçüncü dereceye kadar kan ve sıhri hısımlarından bir sürücü veya malul/özürllü kişi tarafından iş akdine bağlı olarak istihdam edilen bir sürücü tarafından kullanılan motor silindir hacmi 2500 (dahil) cc'ye kadar olan taşıtlar (arazi taşıtları ve binek otomobilleri hariç) gümrük vergilerinden muaf tutulmaktadır. Muaf olunabilmesi için ithalatın mutlaka malul/özürllü kişi tarafından yapılması gerekmektedir.

Ayrıca malul gaziler, 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu hükümleri gereğince bu araçların beş yılda bir defaya mahsus olmak üzere alınan Özel Tüketim Vergisinden de muaf tutulmaktadır.

2.4.4. Meskende Tüketilen Elektrik Enerjisi Ücretinde İndirim

Elektrik Tarifeleri Yönetmeliği gereğince; SGK tarafından kendilerine aylık bağlanan malul gazilerin ikamet ettikleri konutta tükettikleri elektrik enerjisi ücretine yüzde 40 oranında indirim uygulanmaktadır.

2.4.5. Meskende Tüketilen Su Ücretinde İndirim

Malul gazi aylığı bağlanmış olanlara, belediyelerce tahakkuk ettirilecek su ücretinde yüzde 50'den az olmamak üzere indirim uygulanmaktadır. Bu oran, belediyelerce asgari oran olarak kabul edilmekte ve yüzde 100'e kadar artırılabilir (1005 s.k. Ek md. 1).

2.4.6. Silah Bulundurma Ve Taşıma Ruhsatının Harçtan Muaf Tutulması

6136 sayılı "Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkındaki Kanun" (md. 7/5) gereğince; 5434 s.k.'nın 64üncü maddesine, 2330 s.k.'ya, 2453 s.k.'ya, 2566 sayılı "Bazı Kamu Görevlilerine Nakdî Tazminat Verilmesi ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun"a, 2629 s.k.'ya, 926 s.k.'ya ve 3713 s.k.'ya göre aylık bağlananlara ait silahların, barışta veya olağanüstü hallerde iç güvenlik ve asayişin sağlanmasına yönelik her türlü faaliyet, eğitim, tatbikat ve manevralar ile birlik veya grup halinde intikaller sırasında veya bu hareket ve hizmetlerin sebep ve etkileri ile hayatlarını kaybedenlerin ana, baba, eş ve çocuklarına bu kişilerden intikal eden ateşli silahlar ile yukarıda sayılan kanunlara göre aylık bağlanmamış olsa bile bu şekilde yaralananlara ait ateşli silahların taşınmasına veya bulundurulmasına yetki veren kayıt ve

belgeler her türlü resim, vergi ve harçtan muaf tutulmaktadır.

2.4.7. Ulaşım Araçlarından Ücretsiz İstifade

SGK’ca şeref aylığı bağlanan muharip gaziler ve eşlerine; ayrıca terörle mücadelede ve diğer görevler sırasında malul olan ve kendilerine malul maaşı bağlanan personel ile eş ve çocuklarına, Devlet Demiryolları, Türkiye Denizcilik İşletmeleri iç hat vasıtalarında 1nci mevkide ve Belediye vasıtalarında ücretsiz seyahat edebilmeleri için SGK’ca “Ücretsiz Seyahat (SERBEST) Kartı” verilmektedir (1005 sk. md. 2 ve 3713 s.k. md. 21/d).

2.5. Konut Kredisi ve Konut Tahsisi

2.5.1. Toplu Konut Fonundan Faizsiz Konut Kredisi

3713 s.k. md. 21 gereğince, terör eylemlerine muhatap olarak yaralanarak malul olan TSK mensupları, erbaş ve erler ile siviller öncelik sıralamasına göre;

- Maaş bağlanan malulün kendisine,
- Malulün kendisi hayatta değilse, maaşa bağlanan dul eşine,
- Eşi hayatta değil veya evlenmişse, maaşa bağlanan çocukları müştereken bu krediden faizsiz olarak faydalanabilmektedir.

Toplu konut kredisi miktarı her yıl Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından Türkiye geneli için ilan edilen yıllık tüketici fiyat artış oranı dikkate alınarak arttırılmaktadır. Bu miktar, 2012 yılı için 66.400 TL olarak belirlenmiştir (www.tsk.tr, 03.07.2012). İstek halinde bu miktarın altında da kredi açılabilir. Bu krediyi alabilmek için öncelikle SGK’ya başvurularak hak sahipliği belgesinin alınması, müteakiben de Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası’na müracaat edilmesi gerekmektedir.

Kredinin geri ödenmesi hak sahibinin her türlü tazminatlar dâhil olarak almakta olduğu maaşının, ¼’ü tutarındaki miktarın SGK tarafından kesilmesi suretiyle yapılır. Kredinin vadesi, borcun tamamen ödendiği zamandır.

2.5.2. Ordu Yardımlaşma Kurumu (OYAK) Faizsiz Konut Kredisi Yardımı

OYAK Genel Müdürlüğünce 205 s.k. gereğince; üye olan personelden; "Daimî Malul Olduğu" kesin işlemlerle sağlık raporu ile belgelenen Sb., Yd.Sb., Astsb., Uz.J. ve OYAK üyesi Uz.Erbaşlara tam ve daimî maluliyet veya kısmî ve daimî maluliyet yardımına hak kazanan OYAK üyelerinden "TSK’nde görev yapamaz" raporu alanlara, hizmet ve üyelik sürelerine bakılmaksızın maluliyet yardımının ödendiği tarihteki limit üzerinden “Konut Kredisi” verilmektedir. Kredi hakkı, maluliyet yardımının ödendiği tarihten itibaren 2 yıl içerisinde kullanılmadığı takdirde sona ermektedir.

2.5.3. Kira Yardımı ve Kamu Konutlarından Yararlanma (Erbaş ve Erler hariç)

3713 s.k. 21nci Madde (b) fıkrası gereği; “yurtiçinde ve yurtdışında kamu konutlarından yararlanmakta iken malul olanların kendileri, Kamu Konutları Kanunu’nda gösterilen özel tahsisli konutlarda oturanlar hariç olmak üzere bir yıl süreyle kamu konutlarından yararlanmaya devam ederler. Bu süre sonunda kamu konutundan çıkacaklar ile kamu konutundan yararlanmayanlar ve özel tahsisli konutlarda oturanların istekleri halinde ikametgâh olarak

kullanacakları yurtiçindeki taşınmazın kira bedeli "On Yıl" süre ile devletçe karşılanır. Yurtdışındaki özel tahsisli konutlarda oturanların yurtdışı kira bedelleri de istekleri halinde bir yıl süre ile devletçe karşılanır." Kira dışı giderler kiralayana aittir.

Bu çerçevede hak sahiplerine yapılacak aylık kira yardımının üst limiti ile ödeme usul ve esasları, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle Maliye Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle belirlenecektir (05.07.2012 tarihinde mecliste kabul edilen ve 302 sıra sayılı kanun teklifi ile Cumhurbaşkanı onayını bekleyen yasa ile).

2.5.4. Malul Subay, Astsubay ve Uz.J.'ların TSK'da Göreve Devam Etmeleri Durumunda Konut Tahsisi

"Türk Silahlı Kuvvetlerinde Görev Yapamaz" raporu alan ve organ kaybı veya organ zafiyeti bulunan subay, astsubay ve uzman jandarmaların raporları, ilgili kuvvet komutanlıkları, Jandarma Genel Komutanlığı ile Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından SGK'ya gönderilir. SGK tarafından söz konusu personelin malullük durumunun tespit edilmesini müteakip, organ kaybı veya organ zafiyeti bulunan personelden kendi istekleriyle müracaat edip bu istekleri, bilgi ve tecrübelerinin sınıfı için faydalı olması ve fiziki noksanlıklarını kapatabilmesi nedeniyle mensup olduğu kuvvet komutanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı veya Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından uygun görülenler, kuvvet komutanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı veya Sahil Güvenlik Komutanlığınca Gülhane Askeri Tıp Akademisi (GATA) Profesörler Sağlık Kuruluna sevk edilmektedir.

Sevk yazısında görevlendirilecekleri yerlerde çalışmaya uygun olup olmadığının tayin edilmesi istenerek, Profesörler Sağlık Kurulunca bu kişiler hakkında "Belirtilen Görevleri Yapar" veya "Belirtilen Görevleri Yapamaz" şeklinde karar verilir. Profesörler Sağlık Kurulu kararında, bu personelin kontrol muayenelerinin yapılıp yapılmayacağı ya da hangi aralıklarla yapılacağı da belirtilmekte ve "Belirtilen Görevleri Yapar" kararı alanların raporları SGK tarafından onaylanıp, kuvvet komutanlıkları, Jandarma Genel Komutanlığı veya Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından, Genelkurmay Başkanlığının onayı alındıktan sonra uygun göreve ataması yapılmaktadır. Müteakiben personelin durumu, ilgili kuvvet komutanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ile Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından, SGK'ya bildirilmektedir. Bu şekilde istihdam edilen personel, bu durumlarını belgelemeleri halinde görev tahsislilerle birlikte kendilerine, TSK'da görev yaptığı sürece konut tahsisi yapılmaktadır.

2.6. İstihdam İmkânları

2.6.1. Malul Personele Veya Çalışamayacak Derecede Malul Olan Personelin Yakınlarından Birine İş Temini

3713 s.k. kapsamındaki olaylarda terör eylemleri nedeni veya etkisiyle çalışamayacak derecede malul kalan kamu görevlileri, Türk Silahlı Kuvvetleri/Emniyet Genel Müdürlüğü/Milli İstihbarat Teşkilatı bünyesindeki okullarda okuyan öğrenciler veya bu kurumların nam ve hesabına öğrenim görmekte olanlar, erbaş ve erlerin malül olup da çalışabilir durumda olanların kendilerinin, çalışamayacak durumda olanların ise eş veya çocuklarından birisinin, eşi ve çocuğu yoksa kardeşlerinden birisinin veya çalışabilir durumda olanların kendilerine kamu ve özel sektörde iş verilmesi 3713 s.k. ek madde-1'in (A) fıkrasının (b) bendi ile hükme bağlanmıştır.

2.6.2. Devlet Memuru Olarak Görev Yapan Malul Gazilerle Yakınlarının Tayini

25.06.1983 tarih ve 18088 sayılı resmi gazete yayınlanarak yürürlüğe giren “Devlet Memurlarının Yer Değiştirme Suretiyle Atanmalarına İlişkin Yönetmelik” Ek md. 2 gereğince; terörle mücadelede malul olanların devlet memuru olarak görev yapan eş, çocuk, anne/baba ve kardeşlerinin çalışmış oldukları kurum veya kuruluşların hizmet birimleri olan yerlerle sınırlı olmak üzere atanma taleplerinin yerine getirilmesi kadro imkânları da göz önünde bulundurulmak kaydıyla öncelikle yerine getirilmektedir.

2.6.3. Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğünce Bayilik Ruhsatı Verilmesi

“Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü Sayısal Oyunlar Yönetmeliği” gereğince; 3713 s.k.’da belirtilen görevler sebebiyle malul olup bayi açmak isteyenlerden, ilgili yönetmelikteki diğer şartları taşıyanlara, bir yıldır faaliyet gösteriyor olma şartı aranmaksızın ve kura çekilişine tâbi olmaksızın öncelik tanınmaktadır.

2.7. Gazi Çocuklarına Yönelik Eğitim Destek Hizmetleri

5434 s.k. Ek 79ncü maddesi gereğince malul personelin öğrenim görmekte olan çocuklarına; ilköğretim öğrencileri için 1250, lise öğrencileri için 1875 ve yüksek öğrenim öğrencileri için 2500 gösterge rakamlarının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutar kadar her ay eğitim ve öğretim yardımı yapılmaktadır. Buna göre; ilköğretim öğrencileri için **111,02 TL**, lise öğrencileri için **166,53 TL** ve yükseköğrenim öğrencileri için ise **222,04 TL**’lık **öğrenim yardımı** yapılmaktadır. Bu yardımlar yılda bir kez olmak üzere ekim ayında toptan ödenmektedir. Öğrenim Yardımı için, bir dilekçeye öğrenim belgesi eklenmek suretiyle SGK’ya müracaat edilmesi gerekmektedir.

3713 s.k. md. 21/1 gereğince; terörle mücadeleden dolayı köyleri boşaltılan üniversite çağındaki öğrencilere ve şehit olanların çocuklarına yüksek öğrenimleri süresince devlet tarafından “**Karşılıksız Burs**” verilmektedir.

2684 s. “İlköğretim Ve Ortaöğretimde Parasız Yatılı Veya Burslu Öğrenci Okutma Ve Bunlara Yapılacak Sosyal Yardımlara İlişkin Kanun” (md. 5/1) gereğince; durumları 5434 s.k. md. 65/d, 2330 s.k., 2453 s.k. kapsamına uyan kişilerin çocuklarından, Milli Eğitim Bakanlığınca tespit edilecek kontenjan kadarı **sınavsız** olarak **parasız yatılı öğrenciliğe** alınmaktadır. Ancak bu öğrenciler, özel giriş sınavı ve kayıt kabul şartları bulunan eğitim/öğretim kurumlarına alınabilmeleri için, bu kurumların kayıt/kabul şartlarını taşımaları ve sınavlarını kazanmaları gerekmektedir.

Harp Okullarına, Astsubay Meslek Yüksek Okullarına, Askeri Liselere ve Bando Astsubay Hazırlama Okuluna girecek adaylardan **şehit, malul gazi ve muharip gazi çocuklarına yüzde 5’lik bir ilave kontenjan** verilmektedir. Bu öğrencilerden; Harp Okullarına, Astsubay Meslek Yüksek Okullarına ve Askeri Liselere gireceklerden diğer adaylar için tespit edilen baraj puanının yüzde 90’ını alanlar, Bando Astsubay Hazırlama Okullarında ise yüzde 85’ini alanlar, öğrenci alım işlemlerini yürüten Komutanlıklar tarafından ikinci aşamaya davet edilmektedir. Başvuru kılavuzları; Askeri Liseler ve Astsubay Hazırlama Okulları için ÖSYM bürolarından, diğer Askeri Okullar İçin; Askerlik Daireleri, Askerlik Şubeleri, İl J.K.lıkları, İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri kanalıyla öğrencinin öğrenim görmekte olduğu okuldan temin edilebilmektedir (www.tsk.tr, 01.07.2012).

2330 s.k. md. 7 gereğince; bu kanunda yazılı hallerde çalışmayacak derecede malul olanların çocukları, devlete ait yatılı okul ve eğitim kurumlarında yönetmelikte tespit edilecek esaslara göre **ücretsiz** olarak **okutulmaktadır**. Ayrıca bu öğrenciler içerisinde yüksek öğrenim yapmakta olanlar, devlete ait yurtlar ile yüksek öğrenim kredilerinden öncelikle yararlanmaktadır. Her öğrenim dönemi içinde iki defa sınıfta kalanlar yukarıda sayılan bu haklardan yararlanma hakkını kaybetmektedir.

2008/14110 s. Bakanlar Kurulu Kararı gereğince; 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamındaki malul gazi çocuklarından öğrenci katkı payı alınmamaktadır.

5580 s. Özel Öğretim Kurumları Kanunu md. 13 gereğince; **özel öğretim kurumları**, toplam öğrenci sayılarının yüzde 3'ü oranında öğrenciyi ücretsiz olarak okutmaktadır. Ayrıca Özel Öğretim Kurumlarında Ücretsiz Veya Burslu Okutulacak Öğrenci Ve Kursiyerler Hakkında Yönetmelik'in 5. maddesinde yer alan; "**Ücretsiz Okutmada Şehit ve Malul Gazi Çocuklarına Öncelik Verilir**" hükmü gereğince öncelik, şehit ve malul gazi çocuklarına verilmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığınca çıkarılan 2007/45 numaralı genelge ile ilköğretim kurumlarına kaydedilecek veya okullar arasında nakledilecek malul ve muharip gazi çocuklarına, talepleri halinde istedikleri okullarda öğrenim görebilme imkânı sağlanmıştır.

2.8. Gazilere Sağlanan Diğer Sosyal Haklar

2847 s.k. kapsamında tanımlanan Malul/Muharip Gazi kapsamında yer alan tanımlara uyan personele SGK tarafından, üzerinde "**GAZİ**" ibaresi bulunan **kimlik kartı** verilmektedir.

27 Haziran 2002 tarih ve 4768 s. "18 Mart Gününün Şehitler Günü ve 19 Eylül Gününün Gaziler Günü İlan Edilmesi Hakkında Kanun" ile şehitlerimiz anılmakta ve gazilerimizin kahramanlıkları kutlanmaktadır.

2005/27 sayılı Başbakanlık Genelgesi gereğince; kamu kurum/kuruluşlarında görevli olan malul gaziler ve eşleri 19 Eylül Gaziler Gününde **idarî izinli** sayılmaktadır. Ayrıca 2002/58 sayılı Başbakanlık Genelgesi uyarınca; ulusal düzeyde kabul edilen 10-16 Mayıs Engelliler Haftasının ilk günü ile 3 Aralık Dünya Özürlüler Gününde kamu kurum/kuruluşlarında görev yapan tüm özürlüler idarî izinli sayılmaktadırlar. Bu haktan "Özürlü Kartı"na sahip veya özürlülük bilgisi nüfus cüzdanında yer alan gaziler de yararlanabilmektedir.

2933 s. "Madalya ve Nişanlar Kanunu" ve "TSK Personeline Devlet Övünç Madalyası Teklif Edilmesi Hakkında Yönerge" kapsamında değerlendirilen malul gazi personele "Devlet Övünç Madalyası ve Beratı" verilmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti sınırlarını korumak ve güvenliğini sağlamak görevi ile harpte veya devletin bekasını hedef alan terör örgütlerine karşı yurtiçi ve yurtdışı mücadelede, her çeşit düşman ve terörist silahlarının tesiri ile harp bölgesindeki harekât ve hizmetlerin sebep ve tesiri ile yaralanarak, malulen emekli hakkına sahip olan ancak emekli olmayarak göreve devam eden personele, "Malul Gazi Şerit Rozeti" verilmektedir. (www.jandarma.tsk.tr, 01.07.2012).

İç güvenlik görevlerinde veya kaçakçılığın men ve takibi ile hudut emniyet hizmetlerinde fiilen çatışmalar sonucu yaralananlardan; yaralandığını onaylamak suretiyle belgeleyen ve göreve devam eden personele "Yara İşareti" verilmektedir (www.tsk.tr, 02.07.2012).

Malul gazi muvazzaf subay, yedek subay (3713 s.k.'ya tâbi olanlar), astsubay dul ve

Türkiye’de Gazi Ve Şehit Ailelerine Sağlanan Sosyal Haklar

yetimleri (anne, baba dâhil) kendilerine verilen “TSK Kimlik Kartı” ile orduvevleri ve askeri tesislerden yararlanabilmektedir. Bunun yanında TSK sosyal tesislerinden istifade eden malul gazi personelden giriş ve otopark ücreti alınmamaktadır. (www.tsk.tr, 02.07.2012).

4 Ocak 2002 tarih ve 24630 sayılı resmi gazetede yayımlanan “Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Müsabaka Yerlerine Serbest Giriş Yönetmeliği” kapsamında, kullanım hakkı Gençlik ve Spor Bakanlığına ait olan tesislerde yapılacak spor müsabakalarında SGK tarafından “Gazi Tanıtım Kartı” verilen malul ve muharip gaziler için özel yer tahsis edilmektedir.

Tüm harp ve vazife malulü gaziler müsabaka yerlerine, SGK tarafından kendilerine verilen üzerinde “Gazi” yazan kartlarını göstermek suretiyle ücretsiz girebilmektedir. (www.jandarma.tsk.tr, 01.07.2012).

Gaziler, “Müze ve Ören Yerlerine Girişlerde Uygulanacak Usul Ve Esaslar Yönergesi” esaslarına göre, Turizm ve Kültür Bakanlığına ait tarihî ve turistik yerlerden ücretsiz olarak istifade edebilmektedir (www.tsk.tr, 01.07.2012).

Balıkesir ili, Ayvalık İlçesinde bulunan, TSK Ali ÇETİNKAYA İlk Kurşun Rehabilitasyon Merkezinden, malul gazi, harp malulü gaziler ile TSK’da görev yaparken yaralanarak tedavileri devam eden personelden GATA Komutanlığı tarafından haklarında “TSK Ali Çetinkaya İlk Kurşun Rehabilitasyon Merkez K.lığında Rehabilitasyon Edilmesi Uygundur” raporu düzenlenen Sb., Astsb., Uz.J., Uz.Erb., Erbaş/Erler ve aileleri istifade etmektedirler. Malul/Muharip gazi evli ise eş ve çocukları, bekar ise anne, baba ve bekar kardeşleri ile birlikte tesisten yararlanabilmektedir.

Tesisten faydalanan malul gazi erbaş/er ve ailesinin (eş, çocuk, anne, baba) gidiş-dönüş yol paraları (otobüs, tren ücreti veya özel aracıyla gelenlere şehirlerarası belediye rayici dikkate alınarak) ve tesisteki tabldot usulü yemek paraları (sabah, öğle, akşam) TSK Mehmetçik Vakfı bütçesinden Rehabilitasyon Merkez K.lığına karşılandığından, tesisten yararlanan malul gazi ve ailesine ücretsiz bir tatil geçirme imkânı sunulmaktadır. (www.tsk.tr, 02.07.2012).

Bunun yanında 2006/16 sayılı Başbakanlık Genelgesi’ne göre; “gaziler, harp ve vazife malulleri ve yakınlarının çeşitli nedenlerle ikametgâh mahalleri dışına çıktıklarında”, kamu kurum ve kuruluşlarına ait sosyal tesislerden bu kurum/kuruluşların kendi personeline uyguladıkları ücret tarifesine göre yararlandırılmaktadır.

5682 sayılı “Pasaport Kanunu”na göre; aylıkları, emsalleri esas alınarak yükseltilmesi suretiyle 1, 2 veya 3ncü maaş derecesine gelen vazife/harp malullerinin kendilerine ve eşlerine ve bunların yanında yaşayan, evli bulunmayan ve iş sahibi olmayan kız çocuklarına ve yine yanında yaşayıp reşit olmayan erkek çocuklarına talepleri halinde diğer şartları da taşımaları kaydıyla “Hususi Damgalı Pasaport” verilmektedir.

1111 s. “Askerlik Kanunu” (md. 10/9) gereğince; askerlik hizmetini yerine getirmekte iken ölen, akıbeti meçhul kalan, hakkında gaiplik kararı alınan veya maluliyet aylığı bağlanmasını gerektirecek biçimde malul olanların kardeşlerinden biri, istekli olmadıkça silah altına alınmamakta veya silah altında ise terhis edilmektedir. Bu haktan; 1076 sayılı kanuna tâbi yedek subaylar ile, 1111 sayılı kanuna tâbi erbaş ve erlerin kardeşleri istifade etmektedir. Hak sahibi personelin bu konuda bağlı bulunduğu askerlik şubesine yazılı müracaatı gerekmektedir.

Terörle mücadele esnasında malul olan TSK mensupları ile devlet memurlarının oğulları

TİDSAD

veya kardeşlerinden biri acemi eğitimlerini müteakip yerli askerlik şubelerine yakın birliklere tertip edilmektedir. Bu talep askerliğin her safhasında yapılabilmektedir. Hak sahibi personel veya ailesi, yerli askerlik şubesine yakın bir birliğe tertip edilmesini istediği oğlu veya kardeşi için öncelikle askerlik şubesi başkanlığına, bu başvuru için geç kalınmışsa, eğitim birliğine veya oğlu/kardeşin mensup olduğu Kuvvet Komutanlığına müracaat etmesi gerekmektedir.

MSY 52-7(A) TSK Kimlik Kartı Yönergesi gereği; TSK emeklilik statüsünü muhafaza eden Sb., Astsb., Uz.J., Uz. Erbaşlara askeri kimlik kartı verilmektedir. Ayrıca 3713 s.k. kapsamındaki görevlerde malul gazi olan yedek subaylar ve aile fertlerine TSK Kimlik Kartı verilmektedir.

TSK Akıllı Kart Yönergesi uyarınca; vazife/harp malullerinin kendileri ile vazife/harp malulü olarak şehit olan personele (subay, astsubay, uzman jandarma ve uzman erbaşlara) ve bunların hak sahibi aile fertlerine TSK Personel Akıllı Kartı verilmektedir. TSK Akıllı Kartlarında, malul gazi olan personelin statüsünü gösteren bölüme “Malul Gazi” ifadesi ile sınıf ve rütbesini gösterir bölüme ise ayrıldığı tarihteki rütbesi yazılmaktadır. Malul gazilerin hak sahibi aile fertlerine verilecek olan kartlarda da aynı ibare yer almaktadır. SGK tarafından verilen “Ücretsiz Seyahat Kartının” ibrazı halinde TSK Akıllı Kartı ücreti alınmamaktadır. Ayrıca, vazife malullüğü gerektiren sebeplerle şehit olan erbaş/erlerin hak sahibi aile fertlerine askeri hastanelerden ücretsiz yararlanmalarının sağlanması amacıyla “Askeri Hastanelere Giriş Kartı” verilmektedir.

3. Şehit Ailelerine Yönelik Sağlanan Sosyal Haklar

3.1. Kurumsal Sağlık Hizmetleri

Türkiye’deki şehit ailelerinin hastanelerden ve sağlık hizmetlerinden yararlanması 1005, 3713, 2330 ve 211 sayılı kanunlarla belirlenmiştir. Bu kanunlar ile güvence altına alınmış şehit yakınları, hastanelerden ve çeşitli sağlık hizmetlerinden ücretsiz olarak yararlanmaktadır. Bu hak sahibi kişilerin hastane ve sağlık hizmetlerinden yararlanması, 2006 yılında çıkarılan 5510 s.k. ile tek kanun altında toplanmıştır. Aşağıdaki başlıklarda, kanunlara göre hak sahibi kişilerin hastane ve sağlık hizmetlerinden hangi şartlarda yararlandıkları belirtilmiştir.

1005 s.k. kapsamında aylık bağlananlar ile bunların eşlerinin resmi sağlık kurum ve kuruluşlarında veya bu kurum ve kuruluşlarca sevk edildikleri özel sağlık kurum ve kuruluşlarında görecekları tedavilere ilişkin giderler ile ilaç giderleri; herhangi bir katılım payı veya fark alınmaksızın, devlet memurlarının tedavi yardımına ilişkin usûl ve esasları çerçevesinde ve bu amaçla Milli Savunma Bakanlığı (MSB) bütçesine konulacak ödenekten karşılanmaktadır.

3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu md. 21/e gereğince; terörle mücadele esnasında hayatını kaybedenlerin dul ve yetimleri, SGK tarafından kendilerine verilen tanıtım kartını ibraz ettirmek suretiyle tüm kamu kurum ve kuruluşlarına ait hastanelerde muayene ve tedavi edilmektedir. Bunların her türlü tedavi giderleri; söz konusu kişilerin herhangi bir kamu kurum veya kuruluşunda çalışmaları durumunda bu kurum veya kuruluş tarafından; emekli, yaşlılık, malullük veya dul ve yetim aylığı almaları durumunda bağlı buldukları sosyal güvenlik kurumunca, herhangi bir kuruma tabi olarak çalışmamaları halinde (1/7/1976 tarihli ve 2022 s. “65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun” kapsamında aylık alanlar hariç) emekli, yaşlılık, malullük veya dul ve yetim

aylığı almamaları durumunda Milli Savunma veya İçişleri Bakanlığınca karşılanmaktadır. Ayrıca malul olanların eksilen vücut organları, yurtiçi veya yurtdışında en son teknik usullere göre yapılması mümkün sunileriyle tamamlanmakta ve gerekirse tamir ettirilmekte veya yenisi yaptırılmaktadır.

211 sayılı İç Hizmet Kanununun 70nci maddesine göre; harp ve vazife malullüğünü gerektiren sebeplerden dolayı sakat kalan Yd.Sb., Erbaş/Erlerin aylık almaya müstahak dul ve yetimleri de askeri ve tüm kamu kurum ve kuruluşlarına ait hastanelerden istifade etmektedirler. İlgili mevzuat hükümlerine göre SGK tarafından bunların tedavi giderleri karşılanmakta ve sağlık karneleri verilmektedir.

3.2. Sosyal Tazminat Kapsamındaki Ödemeler

2330 s.k., 2453 sayılı Yurtdışında Görevli Personele Nakdi Tazminat Verilmesi ve Aylık Bağlanması Hakkındaki Kanun, 3713 s.k., 3497 sayılı Kara Sınırlarının Korunması ve Güvenliği Hakkındaki Kanun, 2629 sayılı Uçuş, Paraşüt, Denizaltı, Dalgıç ve Kurbağa Adam Hizmetleri Tazminat Kanunu kapsamındaki görevleri ifa ederken şehit olan/vefat eden personelin hayatta kalan dul ve yetimlerine (yoksa anne veya babasına) nakdi tazminat ödenmektedir.

2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkındaki Kanun kapsamında belirtilen hallerde şehit olan veya bu görevler esnasında yaralanarak bilahare şehit olanların geride kalan eş, çocuk, anne ve babalarına en yüksek devlet memuru brüt aylığının (ek gösterge dahil) 100 katı tutarında ilgili Bakanlık (Kuv.K.lıkları için Milli Savunma Bakanlığı, J.Gn.K.lığı ve S.G.K.lığı için İç İşleri Bakanlığı) tarafından nakdi tazminat ödenir.

3713 s.k., silahlı kuvvetler mensuplarının yurtiçinde ve yurtdışında görevlerini ifa ederlerken veya sıfatları kalkmış olsa bile bu görevlerini yapmalarından dolayı terör eylemlerine muhatap olarak hayatını kaybedenleri kapsamakta ve bunlar hakkında 2330 s.k. hükümleri uygulanmaktadır.

2453 s.k.;

(a) Yurt dışında sürekli görev veya her türlü geçici görev nedeniyle bulunan Türk uyruklu kamu personelinden; bu görevlerinden dolayı (görevleri sona ermiş olsa bile) yurt dışında maruz kaldıkları tedhiş veya uğradıkları suikast sonucu ölen ve

(b) Anayasanın 92nci maddesi veya Türkiye'nin taraf olduğu anlaşmalar uyarınca ya da 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanununun ek 10ncu maddesi gereğince görevlendirilenler ile yabancı ülkeler veya uluslararası sahalarda yapılan eğitim, tatbikat, manevra veya harekât sırasında bu görevin başlangıcından bitimine kadar geçen süre içerisinde ölenleri kapsamakta ve bunlar hakkında 2330 s.k. hükümleri uygulanmaktadır.

Sınır birlikleri personeli, 3497 s.k. ile verilen görevlerin ifası sırasında veya bu görevlerinden dolayı ya da görevleri sona ermiş olsa bile, yaptıkları hizmet nedeniyle veya bu yüzden maruz kaldıkları yaralanma/hastalık sonucu ölmeleri halinde haklarında 2330 s.k. hükümleri uygulanmaktadır.

2629 sayılı Uçuş, Paraşüt, Denizaltı, Dalgıç ve Kurbağa Adam Hizmetleri Tazminat Kanunu gereğince; yaptığı hizmet ve faaliyetler esnasında şehit olan personelin varislerine en yüksek devlet memuru brüt aylığının (ek gösterge dahil) 60 katı tutarında **nakdi tazminat** görev

yaptığı Birlik Komutanlığınca ödenir.

926 sayılı TSK Personel Kanununun 177inci maddesi ile 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanununun 16'ncı maddesi gereğince, şehit personelin (subay, astsubay, uzman jandarma, uzman erbaş) varislerine en yüksek devlet memuru aylığının (ek gösterge dahil) iki katı tutarında görevli olduğu Birlik Komutanlığınca "Ölüm Yardım Ödeneği" ödenir. Subay, astsubay, uzman jandarmaların herhangi bir nedenle hayatını kaybetmesi halinde; görevli oldukları Birlik Komutanlığınca; 926 sayılı TSK Personel Kanunu hükümleri gereği en yüksek devlet memuru aylığının (ek gösterge dahil) iki katı tutarında, uzman erbaşların hayatını kaybetmesi halinde ise 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanununa göre kendi maaşlarının iki katı tutarında ölüm yardımı yapılır. Ayrıca hayatını kaybeden TSK personelinin ailesine ikamet yerlerine kadar geçici görev yolluğu (harcırah) ödenir. Şehit olan rütbeli personelin bakmakla mükellef olduğu aile fertlerine beyan ettikleri ikamet merkezlerine taşınmaları maksadıyla harcırah ödenir.

3.3. Sosyal Güvenlik Kurumunca Yapılan Ödemeler

1005 sayılı "İstiklal Madalyası Verilmiş Bulunanlara Vatani Hizmet Tertibinden Şeref Aylığı Bağlanması Hakkında Kanun" kapsamında, Milli mücadeleye iştirak eden ve bu sebeple kendilerine İstiklal Madalyası verilmiş bulunan Türk vatandaşları ile 1950 yılında Türk Tugayının Kore'ye ayak bastığı Ekim ayında başlamak ve 1953 yılı Pan-Munjon Ateşkes Anlaşmasına kadar Kore'de fiilen savaşa katılmış olan Türk vatandaşlarına ve 1974 yılında 1nci (Temmuz) ve 2nci (Ağustos) Barış Harekâtına Kıbrıs'ta fiilen görev alarak katılmış olan Türk vatandaşlarına bağlanan aylıktır. Bu aylık, vatani hizmet tertibinden 5750 gösterge rakamının her yıl Bütçe Kanunu ile tespit edilen memur maaş katsayısı ile çarpılmasından bulunacak miktardadır (Bu miktar, 2016 yılı ikinci 6 aylık dönemi için; $5750 \times 0,093259 = 536,23$ TL'dir). Hak sahibinin ölümü halinde bu aylık, dul eşe yüzde 75 oranında bağlanmakta, ancak dul eşin tekrar evlenmesi halinde kesilmektedir. Yukarıda belirtilenlerden herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan gelir veya aylık bağlanmadığı gibi, zorunlu olarak sosyal güvenlik kurumlarından birine tabi olmayı gerektiren bir işte de çalışmadığını belgelemek suretiyle yazılı talepte bulunan hak sahiplerinin aylıkları ise yazılı taleplerinin SGK kayıtlarına geçtiği tarihi takip eden aydan geçerli olmak üzere ve bu durumları devam ettiği müddetçe 16 yaşından büyük işçiler için uygulanan 30 günlük net asgari ücret tutarı¹⁰ (dul eşler için bu tutarın yüzde 75'i) esas alınarak ödenmektedir. Vatani hizmet tertibinden bağlanan aylıklar hiç bir suretle haczedilememektedir.

5434 s.k. ile 5510 s.k. kapsamında bulunan subay, astsubay, uzman jandarma, sivil memur, uzman erbaş ve erbaş/erlerin vazife malullüğünü gerektiren sebeplerle hayatlarını kaybetmeleri halinde bakmakla yükümlü oldukları aile fertlerine; hizmet süresi 30 yıla (108.000 güne) kadar olanlara 30 yıl hizmet yapmış gibi, hizmet süresi 30 yıldan fazla olanlara ise fiili ve itibari hizmet süresi toplamı üzerinden aylık bağlanmaktadır.

3713 s.k. kapsamında şehit subay, astsubay, uzman jandarma, uzman erbaşların dul ve yetimlerine bağlanan aylıklar, bunların görevde olan emsallerinin almakta oldukları aylıklardan az olmayacak şekilde SGK tarafından ödenir.

5434 s.k. Ek 77nci md. gereğince; subay, astsubay, uzman jandarma, uzman erbaşların

¹⁰ 16 yaşından büyük işçiler için ödenen net asgari ücret tutarı, 2016 yılı için 1.300 TL olarak belirlenmiştir.

dul/yetimlerine bağlanan aylıklar, kendilerinin emsalleri esas alınarak her yıl kademe ilerlemesi, her üç yılda bir derece yükselmesi işlemine tabi tutulmaktadır. Bu şekilde yükseltilen aylıklarda azami rütbe tavanı, subaylarda kıdemli albaydır. Kıdemli albaylar ile general/amirallere bir üst rütbenin aylığı bağlanmaktadır. Astsubaylardan subay olanlar, astsubaylar ve uzman jandarmalarda yükselebilecekleri azami derece ve kademe, 926 s.k.’da yer alan aylık gösterge tablolarında belirtilen en yüksek derece ve kademedir. Uzman erbaşların aylık yönünden yükseltilmeleri 3269 s.k.’nın 16ncı maddesinde belirtilen esaslara göre yapılmaktadır.

Sivil iştirakçiler ile erbaş/erlere uygulanacak azami derece ve kademe ise öğrenim durumları ve hizmet sınıfları itibariyle 657 s.k.’ya göre yükselebilecekleri derece ve kademedir. Derece yükselmesi ve kademe ilerlemesi, kendisinden aylık bağlananların rütbe, kıdem ve unvanlarında herhangi bir değişikliği gerektirmemektedir.

SGK iştirakçisi personelin şehit olması halinde, hak sahiplerine almakta oldukları aylığın şehit personelin hizmet yılı ile çarpımı kadar emekli ikramiyesi verilir. 3713 ve 2629 s. Kanunlarda belirtilen hallerde şehit olan personelin hak sahiplerine en yüksek devlet memuru aylığı üzerinden, 30 yıl hizmet yapmış gibi emekli ikramiyesi ödenir.

5510 ve 5434 s.k. gereğince; harp/vazife malullüğünü gerektiren sebeplerle hayatını kaybeden personelin, dul/yetimlerine SGK tarafından aylık bağlanmasına esas olan tarihten geçerli olmak üzere, başvuru tarihini izleyen yılın en geç ilk üç ayı içinde ve takip eden her yıl “Ek Ödeme” yapılmaktadır. İlk ödeme maaşa bağlanma tarihi ile o yılın Aralık ayı sonuna kadar geçen süre için yapılmakta, ay farkları yıllık miktarın on ikiye bölünmesi suretiyle hesaplanmaktadır (5434 s.k. Ek md. 79). Malulün ölümü halinde, en son yılda aldığı pay tutarının 5 katı, bir defaya mahsus olarak dul/yetim aylığı bağlanacaklara eşit miktarda paylaşılacak üzere yardım olarak ödenmekte ve kesilmektedir.

3713 s.k. md. 22 gereğince; terör olaylarının etkisiyle zarar gören, can ve mal kaybına uğrayan vatandaşlara, Sosyal Yardımlaşmayı ve Dayanışmayı Teşvik Fonundan öncelikle yardım yapılmaktadır. Bu fondan ilk ve orta öğrenim çağındaki şehit çocuklarının öğrenim masrafları karşılanmaktadır. Yardımın kapsam ve ölçüsü, fonun mahalli yetkililerince belirlenecek miktarı aşmamak kaydıyla Fon Kurulunca tespit edilmektedir.

3.4. Vergi İndirimi ve Muafiyetler

193 s. Gelir Vergisi Kanunu'nun 26ncı maddesi kapsamında; Şehitleri dul ve yetimlerine şehit, dul ve yetimi sıfatıyla yapılan bilumum ödemeler (Bu hükmün tatbikinde hususi kanunlara göre kendilerine şehit sıfatı verilenlerle harp, isyan, eşkıya, kaçakçı takip ve müsademesi, sanıkların ve mahkumların takibi, manevra, talim ve tatbikat esnasında görev başında veya görevden doğan sebeplerle ölenler şehit sayılır) Gelir Vergisinden muafır.

1319 s. Emlak Vergisi Kanunu'nun 8inci maddesine göre, şehitlerin dul ve yetimlerine ait Türkiye sınırları içinde brüt 200 m²'yi geçmeyen tek meskeni (intifa hakkına sahip olunmaması dahil) olması halinde, bu meskenlere ait vergi oranlarını sıfıra indirmeye Bakanlar Kurulu yetkilidir. Vergi indirimi uygulamasından yararlanmak için konutun bulunduğu yerdeki Belediye Başkanlıklarına EK-A'daki “Tek Meskeni Olan (İntifa Hakkına Sahip Olanlar Dâhil) Şehitlerin Dul Ve Yetimlerine Ve Gazilere Ait Form” ile başvurulmalıdır.

Elektrik Tarifeleri Yönetmeliği gereğince; SGK tarafından kendilerine aylık bağlanan şehit yakınlarının ikamet ettikleri konutta tükettikleri elektrik enerjisi ücretine yüzde 40

oranında indirim uygulanmaktadır. Elektrik enerjisi ücret indiriminden yararlanmak isteyenlerin; elektrik sayaçlarının üzerlerine kayıtlı olması şartıyla; SGK Tanıtım Kartı, abone numarası ve ikametgah belgesi ile birlikte her yıl Ocak ayı içinde bağlı oldukları Elektrik Dağıtım Müessesesine başvurmaları gerekir (Genelkurmay Başkanlığı Web Sitesi, 28.04.2010).

1005 ve 3292 sayılı kanunlara göre aylık bağlananlar ile şehit dul ve yetimi sıfatıyla aylık veya gelir bağlanmış bulunanların, belediyelerce tahakkuk ettirilecek su ücretinde yüzde 50'den az olmamak üzere indirim uygulanmaktadır. Bu oran, belediyelerce asgari oran olarak kabul edilmekte ve yüzde 100'e kadar artırılabilir. Su ücreti indiriminden yararlanmak isteyenlerin, su sayaçlarının üzerlerine kayıtlı olması şartıyla, SGK Tanıtım Kartı, nüfus cüzdanı fotokopisi ve ikamet edilen evin abone numarasını gösterir belge ile birlikte her yıl Ocak ayı içerisinde ilgili Belediye Başkanlıklarına başvurmaları gerekir (Genelkurmay Başkanlığı Web Sitesi, 28.04.2010).

6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkındaki Kanun md. 7/5 gereğince; 5434 s.k.'nın 64üncü maddesine, 2330 s.k.'ya, 2453 s.k.'ya, 2566 sayılı Bazı Kamu Görevlilerine Nakdi Tazminat Verilmesi ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanuna, 2629 s.k.'ya, 926 s.k.'ya ve 3713 s.k.'ya göre aylık bağlananlara ait silahların, barışta veya olağanüstü hallerde iç güvenlik ve asayişin sağlanmasına yönelik her türlü faaliyet, eğitim, tatbikat ve manevralar ile birlik veya grup halinde intikaller sırasında veya bu hareket ve hizmetlerin sebep ve etkileri ile hayatlarını kaybedenlerin ana, baba, eş ve çocuklarına bu kişilerden intikal eden ateşli silahlar ile yukarıda sayılan kanunlara göre aylık bağlanmamış olsa bile bu şekilde yaralananlara ait ateşli silahların taşınmasına veya bulundurulmasına yetki veren kayıt ve belgeler her türlü resim, vergi ve harçtan muaf tutulmaktadır.

1005 s.k. ile şeref aylığı alanlara ve 3713 s.k. kapsamındaki görevler nedeniyle malul duruma düşerek aylık bağlananlarla, bunlardan ölenlerin dul ve yetimlerine ücretsiz seyahat etme hakkı tanınmıştır. SGK'ca maaş bağlanması ile birlikte hak sahiplerine, Devlet Demiryolları, Türkiye Denizcilik İşletmeleri iç hat vasıtalarında 1nci mevkide ve Belediye vasıtalarında ücretsiz seyahat edebilmeleri için "Ücretsiz Seyahat (SERBEST) Kartı" verilmektedir (1005 sk. md. 2 ve 3713 s.k. md. 21/d). Hak sahiplerine maaş bağlanmasına müteakip ücretsiz seyahat kartı ulaşılmamışsa dilekçe ve iki adet fotoğrafla birlikte Sosyal Güvenlik Kurumu Kamu Görevlileri Emeklilik İşlemleri Daire Başkanlığı (Ankara) adresine müracaat etmeleri gerekmektedir.

3.5. Şehit Çocuklarına Yönelik Eğitim Destek Hizmetleri

5510 s.k. veya 5434 s.k. Ek 79ncü maddesi kapsamında şehit personelin öğrenim görmekte olan çocuklarına; ilköğretim öğrencileri için 1250, lise öğrencileri için 1875 ve yüksek öğrenim öğrencileri için 2500 gösterge rakamlarının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutar kadar her ay eğitim ve öğretim yardımı yapılmaktadır. Bu yardımlar yılda bir kez olmak üzere ekim ayında toptan ödenmektedir. Öğrenim Yardımı için, bir dilekçeye öğrenim belgesi eklenmek suretiyle SGK'ya müracaat edilmesi gerekmektedir.

3713 s.k. md. 21/1 gereğince; terörle mücadelede dolayı köyleri boşaltılan üniversite çağındaki öğrencilere ve şehit olanların çocuklarına yüksek öğrenimleri süresince devlet tarafından "**Karşılıksız Burs**" verilmektedir.

2684 s. İlköğretim Ve Ortaöğretimde Parasız Yatılı Veya Burslu Öğrenci Okutma Ve

Bunlara Yapılacak Sosyal Yardımlara İlişkin Kanun’un 5/1 maddesi gereğince; durumları 5434 s.k. md. 65/d, 2330 s.k., 2453 s.k. kapsamına uyan kişilerin çocuklarından, Milli Eğitim Bakanlığınca tespit edilecek kontenjan kadarı sınavsız olarak parasız yatılı öğrenciliğe alınmaktadır. Ancak bu öğrenciler, özel giriş sınavı ve kayıt kabul şartları bulunan eğitim/öğretim kurumlarına alınabilmeleri için, bu kurumların kayıt/kabul şartlarını taşımaları ve sınavlarını kazanmaları gerekmektedir.

Harp Okullarına, Astsubay Meslek Yüksek Okullarına, Askeri Liselere ve Bando Astsubay Hazırlama Okuluna girecek adaylardan şehit çocuklarına yüzde 5’lik bir ilave kontenjan verilmektedir. Bu öğrencilerden; Harp Okullarına, Astsubay Meslek Yüksek Okullarına ve Askeri Liselere gireceklerden diğer adaylar için tespit edilen baraj puanının yüzde 90’ını alanlar, Bando Astsubay Hazırlama Okullarında ise yüzde 85’ini alanlar, öğrenci alım işlemlerini yürüten Komutanlıklar tarafından ikinci aşamaya davet edilmektedir. Başvuru kılavuzları; Askeri Liseler ve Astsubay Hazırlama Okulları için ÖSYM bürolarından, diğer Askeri Okullar İçin; Askerlik Daireleri, Askerlik Şubeleri, İl J.K.lıkları, İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri kanalıyla öğrencinin öğrenim görmekte olduğu okuldan temin edilebilmektedir.

2330 s.k. md. 7 gereğince; bu kanunda yazılı hallerde ölenlerin çocukları, devlete ait yatılı okul ve eğitim kurumlarında yönetmelikte tespit edilecek esaslara göre ücretsiz olarak okutulmaktadır. Ayrıca bu öğrenciler içerisinde yüksek öğrenim yapmakta olanlar, devlete ait yurtlar ile yüksek öğrenim kredilerinden öncelikle yararlanmaktadır. Her öğrenim dönemi içinde iki defa sınıfta kalanlar yukarıda sayılan bu haklardan yararlanma hakkını kaybetmektedir.

2008/14110 s. Bakanlar Kurulu Kararı gereğince; 2330, 2453, 2629 ve 3713 sayılı kanunlar kapsamında şehit olanların çocuklarından yüksek öğrenim öğrenci katkı payı alınmamaktadır.

5580 s. Özel Öğretim Kurumları Kanunu md. 13 gereğince; özel öğretim kurumları, toplam öğrenci sayılarının yüzde 3’ü oranında öğrenciyi ücretsiz olarak okutmaktadır. Ayrıca Özel Öğretim Kurumlarında Ücretsiz Veya Burslu Okutulacak Öğrenci Ve Kursiyerler Hakkında Yönetmelik md. 5’te yer alan; “Ücretsiz okutmada şehit ve malul gazi çocuklarına öncelik verilir” hükmü gereğince öncelik, şehit ve malul gazi çocuklarına verilmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığınca çıkarılan 2007/45 numaralı genelge ile; ilköğretim kurumlarına kaydedilecek veya okullar arasında nakledilecek şehit çocuklarına, talepleri halinde istedikleri okullarda öğrenim görebilme imkanı sağlanmıştır.

Vakıflar Genel Müdürlüğü Burs Yönetmeliğince, Genel Müdürlük tarafından burs verilecek öğrencilerin tespiti için belirlenen puanlama kriterlerine, babası şehit olan öğrenciler için +25 puan ilave edilmiştir. Burstan yararlanmak isteyen öğrencilerin, burs başvuru formu, okul idaresinden alınacak öğrenci belgesi, iki adet vesikalık fotoğraf ve nüfus cüzdanı fotokopisi ile birlikte, 01 Eylül ile 01 Ekim tarihleri arasında, Vakıflar Bölge Müdürlüklerine başvurmaları gerekir. Başvurular posta yolu ile de yapılabilir (www.tsk.tr, 02.07.2012).

3.6. Konut Kredisi, Konut Tahsisi ve Kira Yardımı

2559 sayılı Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu, 2330, 2566, 2453, 2629 ve 926 sayılı kanunlar kapsamındaki görevler nedeniyle şehit olanlar ile barışta ve olağanüstü hallerde yapılan tatbikat ve manevralar sırasında bu hareket ve hizmetlerin sebep ve etkileriyle

hayatlarını kaybedenlerin;

Aşağıdaki öncelik sıralamasına göre,

Maaşa bağlanan dul eşini,

Eşi hayatta değilse veya evlenmişse, maaşa bağlanan çocuklarını müştereken,

Bunlar bulunmadığı takdirde, maaşa bağlanan bakmakla yükümlü olduğu baba veya anasını,

konut sahibi yapmak amacıyla Fondan Kredi verilir. Bu Kredi, şehit olan veya hayatını kaybedenlerin ailelerine bir defaya mahsus olmak üzere verilir (21/09/1991 tarihli ve 20998 sayılı Resmi Gazete ile yürürlüğe giren Toplu Konut Fonu'ndan Şehit Ailelerine, Malulleri İle, Dul Ve Yetimlerine Açılacak Faizsiz Konut Kredisi Yönetmeliği).

Kredinin geri ödenmesi hak sahibinin her türlü tazminatlar dahil olarak almakta olduğu maaşının, ¼'ü tutarındaki miktarın SGK tarafından kesilmesi suretiyle yapılır. Kredinin vadesi, borcun tamamen ödendiği zamandır.

SGK tarafından aylık bağlanan şehit varisleri, TOKİ tarafından yapılan konutlarda, başvuru yapılan il sınırları içinde 5 yıldır ikamet ediyor olmak veya il nüfusuna kayıtlı olmak koşuluyla, kuraya tabi olmadan hak sahibi olabilmektedir. Bu hak dâhilinde daha önce TOKİ'den konut kredisi alınıp alınmadığına bakılmaz. Konutun %10'u peşin kalanı evin teslimini müteakip sabit taksitle 20 yılda ödenir.

3713 s.k. kapsamında yurt içinde veya yurt dışında kamu konutlarından yararlanmakta iken şehit olanların (erbaş/er hariç) aylığa müstahak dul/yetimleri, özel tahsisli konutlarda oturanlar hariç olmak üzere, olay tarihinden itibaren bir yıl süreyle kamu konutlarından yararlanmaya devam eder. Bu süre sonunda kamu konutlarından çıkacaklar ile kamu konutundan yararlanmayanlar ve özel tahsisli konutlarda oturanların istekleri halinde ikametgah olarak kullanacakları yurt içindeki taşınmazın kira bedeli 10 yıl süre ile devlet tarafından karşılanır. Yurt dışındaki özel tahsisli konutlarda oturanların yurt dışı kira bedelleri de istekleri halinde 1 yıl süre ile devlet tarafından karşılanır.

3.7. İstihdam İmkânları

3713 s.k. kapsamındaki olaylarda terör eylemleri nedeni veya etkisiyle şehit olan kamu görevlileri ile erbaş ve erler ile geçici ve gönüllü köy korucularından veya terör olayları sonucunda;

- Şehit olanların eş veya çocuklarından birisi ile ana, baba veya kardeşlerinden birisi olmak üzere toplam iki kişinin;

- Şehidin ana, baba ve kardeşi bulunmaması durumunda eş veya çocuklarından toplam iki kişinin;

- Şehidin eş veya çocuğunun bulunmaması durumunda ana veya babası ile kardeşlerinden birisi olmak üzere toplam iki kişinin,

- Ana veya babanın bu hakkı kullanmaması durumunda ise bir diğer kardeşi olmak üzere toplam iki kişinin,

Genel, katma ve özel bütçeli kurum ve kuruluşlarla mahalli idareler ve sermayesinin

yarısından fazlası kamuya ait olan her nevi teşebbüs veya bağlı ortaklıklar, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi memur kadroları ile sözleşmeli personel ve sürekli işçi kadrolarının % 2'sini istihdamı için ayırmak ve bu kişileri işe almak veya atamak zorundadırlar (05.07.2012 tarihinde mecliste kabul edilen ve 302 sıra sayılı kanun teklifi ile Cumhurbaşkanı onayını bekleyen yasa ile).

25.06.1983 tarih ve 18088 sayılı resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren “Devlet Memurlarının Yer Değiştirme Suretiyle Atanmalarına İlişkin Yönetmelik” Ek md. 2 gereğince; terörle mücadelede şehit olanların devlet memuru olarak görev yapan eş, çocuk, anne/baba ve kardeşlerinin çalışmış oldukları kurum veya kuruluşların hizmet birimleri olan yerlerle sınırlı olmak üzere atanma taleplerinin yerine getirilmesi kadro imkanları da göz önünde bulundurulmak kaydıyla öncelikle yerine getirilmektedir.

3.8. Diğer Sosyal Haklar

2005/27 sayılı Başbakanlık Genelgesi gereğince; kamu kurum/kuruluşlarında görevli olan şehit eş ve çocukları ile anne, baba ve kardeşleri, 18 Mart Şehitler Gününde *idari izinli* sayılır.

2933 s. Madalya ve Nişanlar Kanununda belirtilen görevler (emniyet, asayiş, terörle mücadele vb.) sonucu şehit olarak gösterdiği sorumluluk ve görev anlayışı içinde feragat ve fedakârlık, başarı ve yararlılık dolu çalışmalarıyla Türkiye Cumhuriyeti ve Türk Milleti adına haklı gurur kaynağı teşkil eden personelin kanunu varislerinden kanunda belirtilen birlik komutanlığının teklifiyle “*Devlet Övünç Madalyası ve Berati*” verilmektedir (www.jandarma.tsk.tr, 02.07.2012).

Şehit muvazzaf subay, yedek subay (3713 s.k.’ya tabi olanlar), astsubay dul ve yetimleri (anne, baba dâhil) kendilerine verilen TSK Kimlik Kartı ile orduevleri ve askeri tesislerden yararlanabilmektedir.

TSK Akıllı Kartına sahip şehit subay, yedek subay, astsubay ve uzman jandarmaların eş ve çocuklarına TSK Özel/Yerel eğitim merkezlerinden yararlanmada ek puan verilmek suretiyle avantaj sağlanır. Ayrıca şehit aile fertlerinden günlük giriş ücreti ve otopark ücreti alınmamaktadır (www.jandarma.tsk.tr, 02.07.2012).

Balıkesir ili, Ayvalık İlçesinde bulunan, TSK Ali ÇETİNKAYA İlk Kurşun Rehabilitasyon Merkezinden, TSK mensubu şehitlerin eşleri, çocukları, anne/babaları ile anne/babanın refakatinde bulunan şehit personelin 18 yaşını doldurmamış erkek kardeşleri ve evlenmemiş kız kardeşleri birlikte yararlanabilirler. Tesisten 02 Mayıs-27 Ekim tarihleri arasında 10 günlük, diğer tarihler arasında ise 13 günlük dönemler halinde yararlanılabilir. Tesisten faydalanan şehit erbaş/er ve ailesinin (eş, çocuk, anne, baba) gidiş-dönüş yol paraları (otobüs, tren ücreti veya özel aracıyla gelenlere şehirlerarası belediye rayıcı dikkate alınarak) ve tesisteki tabldot usulü yemek paraları (sabah, öğle, akşam) TSK Mehmetçik Vakfı bütçesinden Rehabilitasyon Merkez K.lığına karşılandığından, tesisten yararlanan şehit ailesine ücretsiz bir tatil geçirme imkanı sunulmaktadır (www.jandarma.tsk.tr, 02.07.2012).

2006/16 sayılı Başbakanlık Genelgesi’ne göre; şehit eşi, anne/baba ve çocukları çeşitli nedenlerle ikametgâh mahalleri dışına çıktıklarında, kamu kurum ve kuruluşlarına ait sosyal tesislerden bu kurum/kuruluşların kendi personeline uyguladıkları ücret tarifesine göre yararlandırılmaktadır.

5682 sayılı Pasaport Kanununa göre; aylıkları, emsalleri esas alınarak yükseltilmesi suretiyle 1, 2 veya 3ncü maaş derecesine gelen şehit eşlerine ve bunların yanında yaşayan, evli bulunmayan ve iş sahibi olmayan kız çocuklarına ve yine yanında yaşayıp reşit olmayan erkek çocuklarına talepleri halinde diğer şartları da taşımaları kaydıyla “Hususi Damgalı Pasaport” verilmektedir.

1111 s. Askerlik Kanunu md. 10/9 gereğince; askerlik hizmetini yerine getirmekte iken ölen, akıbeti meçhul kalan, hakkında gaiplik kararı alınanların kardeşlerinden biri, istekli olmadıkça silah altına alınmamakta veya silah altında ise terhis edilmektedir. Bu haktan; 1076 sayılı kanuna tâbi yedek subaylar ile 1111 sayılı kanuna tabi erbaş ve erlerin kardeşleri istifade etmektedir. Hak sahibi personelin bu konuda bağlı bulunduğu askerlik şubesine yazılı müracaatı gerekmektedir.

1111 s. Askerlik Kanunu md. 10/9 gereğince; “Askerlik hizmetini yerine getirmekte iken 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamında hayatını kaybeden yükümlülerin kendilerinden olma erkek çocukları ile aynı anne ve babadan olan kardeşlerinin tamamı, istekli olmadıkça silah altına alınmaz ve silah altındakiler istekleri halinde terhis edilir”. Bu haktan; 1076 sayılı kanuna tâbi yedek subaylar ile 1111 sayılı kanuna tabi erbaş ve erlerin çocukları ile kardeşleri istifade etmektedir. Hak sahibi personelin bu konuda bağlı bulunduğu askerlik şubesine yazılı müracaatı gerekmektedir.

(1) Terörle mücadele esnasında şehit olan TSK mensupları ile devlet memurlarının oğulları veya kardeşlerinden biri acemi eğitimlerini müteakip yerli askerlik şubelerine yakın birliklere tertip edilmektedir.

(2) Bu talep askerliğin her safhasında yapılabilmektedir.

(3) Hak sahibi personel veya ailesi, yerli askerlik şubesine yakın bir birliğe tertip edilmesini istediği oğlu veya kardeşi için öncelikle askerlik şubesi başkanlığına, bu başvuru için geç kalınmışsa, eğitim birliğine veya oğlu/kardeşin mensup olduğu Kuvvet Komutanlığına müracaat etmesi gerekmektedir.

Şehit dul ve yetimleri, “Müze ve Ören Yerlerine Girişlerde Uygulanacak Usul Ve Esaslar Yönergesi” esaslarına göre, Turizm ve Kültür Bakanlığına ait tarihî ve turistik yerlerden ücretsiz olarak istifade edebilmektedir (www.tsk.tr, 01.07.2012).

MSY 52-7(A) TSK Kimlik Kartı Yönergesi gereği; TSK emeklilik statüsünü muhafaza eden Sb., Astsb., Uz.J., Uz. Erbaşlara askeri kimlik kartı verilmektedir. Ayrıca 3713 s.k. kapsamındaki görevlerde malul gazi olan yedek subaylar ve aile fertlerine TSK Kimlik Kartı verilmektedir.

TSK Akıllı Kart Yönergesi uyarınca vazife/harp malulü olarak şehit olan personelin (subay, astsubay, uzman jandarma ve uzman erbaşlara) hak sahibi aile fertlerine TSK Personel Akıllı Kartı verilmektedir. Şehitlerin hak sahibi aile fertlerine verilecek olan TSK Akıllı Kartlarda statü gösteren bölüme “Şehit” ifadesi ile sınıf ve rütbe bölümüne şehit personelin şehit olduğu tarihteki rütbesi yazılmaktadır. SGK tarafından verilen “Ücretsiz Seyahat Kartının” ibrazı halinde TSK Akıllı Kartı ücreti alınmamaktadır. Ayrıca, vazife malullüğü gerektiren sebeplerle şehit olan erbaş/erlerin hak sahibi aile fertlerine askeri hastanelerden ücretsiz yararlanmalarının sağlanması amacıyla “Askeri Hastanelere Giriş Kartı” verilmektedir.

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Türkiye’de şehit yakınlarına, gazilere ve gazi yakınlarına sağlanan sosyal haklar, birçok kanun maddesi ile düzenlenmiştir. Birbirinden farklı ihtiyaçlarla çıkarılan kanun hükümleri, genellikle o kanunun çıkarıldığı tarih itibarıyla gazi ve şehit ailelerinin yaşadığı sosyal ve ekonomik sorunları gidermeyi amaçlamış olup bütüncül bir nitelikte olmamıştır. Genel olarak gazi ve şehit ailelerine sağlanan sosyal haklar geniş bir kapsama sahip olsa da birbirinden farklı birçok kanunun var olması, gerek kanundan yararlananlar açısından gerekse de kanun uygulayıcıları açısından karışıklıklara neden olmaktadır. Şehit ailelerine yönelik çıkarılan kanunlarda “Şehit” tanımının yapılmaması ayrı bir sorun olarak Türk hukukunda yer almaktadır. Zira tanımlı yapılmayan bir kavramın kimi ve kimleri temsil ettiği sorusu oluşmakta ve çıkarılan kanunların subjektif olarak değerlendirilerek sağlıklı bir şekilde uygulanmasını güçleştirmektedir.

Şehit yakınları ve gazilere yönelik çalışma yapma görevi, 08.06.2011 tarih ve 27958 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 633 sayılı KHK’nin 14. Maddesine istinaden Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren Şehit Yakınları ve Gaziler Dairesi Başkanlığı’na verilmesi ile şehit aileleri ve gazilere yönelik bütüncül, uzun dönemli ve süreklilik arz eden projelerin geliştirilebileceği beklenmektedir. Zira şehit ailelerine ve gazilere yönelik çalışma yapan sivil toplum kuruluşları arasında ortak hareket tarzının belirlenememesi sebebiyle bu gruplara yönelik etkin projeler gerçekleştirilememiştir.

Şehit yakınları ve gazilere yönelik geliştirilecek projelerin etkililiğinin ve sürekliliğinin sağlanması için altyapının sağlam olması gerekmektedir. Yani şehit aileleri ve gazilerin kimler olduğunun iyi bir şekilde tespit edilerek oluşturulacak “Şehit ve Gazi Bilgi Sistemi”nin geliştirilmesi bilginin ve bilgiye erişimin önemli olduğu günümüzde zorunlu bir ihtiyaçtır. Geliştirilecek bu altyapı sayesinde yasalarla şehit ailelerine ve gazilere yönelik sunulan haklardan kimlerin yararlanabileceği otomatik olarak tespit edilebilecek ve hak sahiplerinin başvurusuna gerek kalmadan devlet tarafından sunulabilecektir.

Toplumumuzun en fedakar insanlarından olan şehit ve gazilerimizin ailelerine yönelik sağlanan haklar ne kadar geniş kapsamlı olursa olsun toplum arasında bu fedakar insanlara ve ailelerine hak ettikleri itibarın, saygının ve sevginin tesis edilememesi durumunda bu haklar sadece maddi boyutlu haklar olacaktır. Şehitlik ve gazilik kavramlarının temeli, diğerkamalık ruhu ve inancıyla gelişen yüksek manevi ve psikolojik şuurdayanmaktadır. Dolayısıyla bu ruha sahip insanlar ve onların ailelerine karşı görev ve sorumluluklar sadece maddi boyutu olan politikalarla yerine getirilemez. Gazi ve şehit aileleri, sosyal hayatta ne kadar fazla itibar görürlerse acıları da o derece azalacaktır. Bu görevin yerine getirilebilmesi için toplum içinde gazi ve şehit ailelerinin farkındalığını artırıcı projelere ihtiyaç vardır. Bu farkındalığın artırılabilmesi için pedagojik formasyona sahip gazilerin ortaöğretim ve yüksek öğretim kurumlarında gazilik ve şehitlik hakkında seminerler düzenlemesi güzel bir proje olabilir. Bu sayede hem gazilik ve şehitlik olguları genç nesiller tarafından öğrenilerek gelecekte bu olguların yaşatılması hem de toplum arasında gazi ve şehit ailelerine karşı itibarın artırılması sağlanabilir. Ayrıca gazilerimizin bu eğitimleri vererek toplum içinde daha çok yer alması ve

sosyal bütünleşmesi tesis edilebilecektir.

KAYNAKLAR

Basılı Yayınlar

Altınsır, Serdar, (2002), "Kavram Kargaşalığı Nelere Yol Açıyor", Gaziler Dergisi, Yıl 19, Sayı 129, s. 21.

Seyyar, A.; Köleoğlu Y. (2010), Sosyal Politikalar Açısından Gaziler ve Şehit Aileleri, Lalezar Kitabevi, İstanbul.

Sözen, Ş.; İnce, H.; Dikici, F.; Dıracoğlu, D.; İnce N.; (2009), "Maluliyet (Meslekte Çalışma Gücü Kayıplarının) Hesaplanması", Klinik Gelişim, Cilt:22, No:1.

İnternet Kaynakları

Department of Veterans Affairs, (25.06.2012), Federal Benefits for Veterans, Dependents and Survivors, http://www.va.gov/opa/publications/benefits_book/federal_benefits.pdf adresinden alınmıştır.

Genelkurmay Başkanlığı Resmi Web Sitesi (01.07.2012), Muharip Gazilere Sağlanan Haklar, http://www.tsk.tr/2_genel_bilgiler/2_3_sehit_varislerine_ve_malul_gazi_personele_saglanan_haklar/Muharip_Gazilere_Saglanan_Haklar.htm adresinden alınmıştır.

Genelkurmay Başkanlığı Resmi Web Sitesi (02.07.2012), Şehit Varisleri ile Malul Gazilere Sağlanan Haklar, http://www.tsk.tr/2_genel_bilgiler/2_3_sehit_varislerine_ve_malul_gazi_personele_saglanan_haklar/Muharip_Gazilere_Saglanan_Haklar.htm adresinden alınmıştır.

Genelkurmay Başkanlığı Resmi Web Sitesi (03.07.2012), Şehit Aileleri ile Gazilere Sağlanan Haklar, http://www.tsk.tr/3_basin_yayin_faaliyetleri/3_4_tsk_haberler/2011/tsk_haberler_51.htm adresinden alınmıştır.

Jandarma Genel Komutanlığı Resmi Web Sitesi (01.07.2012), Terörle Mücadele Kapsamındaki Görevlerde Yaralanan/Sakatlanan Personele Sağlanan Haklar Broşürü, <http://www.jandarma.tsk.tr/personel/yaralananic.htm> adresinden alınmıştır.

Jandarma Genel Komutanlığı Resmi Web Sitesi (02.07.2012), Terörle Mücadele Kapsamındaki Görevlerde Şehit Olanların Varislerine Sağlanan Haklar Broşürü, <http://www.jandarma.tsk.tr/personel/yaralananic.htm> adresinden alınmıştır.

Köleoğlu, Yunus, (01.07.2012), Gazilere Dönük Sosyal Politikalar (Yüksek Lisans Ödevi), http://www.sosyalsiyaset.net/documents/gazilere_donuk_sosyal_pol.htm adresinden alınmıştır.

Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe Sözlük (01.07.2012), Özgecilik, <http://tdkterim.gov.tr/?kelime=%F6zgecilik&kategori=terim&hng=md> adresinden alınmıştır.

Türkiye’de Gazi Ve Şehit Ailelerine Sağlanan Sosyal Haklar

TSK Mehmetçik Vakfı (01.07.2012), Yardım Çeşitleri ve Miktarları, http://www.mehmetcik.org.tr/yardim_plani_ve_yardim_cesitleri.html adresinden alınmıştır.

Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnameler (KHK)

29/11/1920 Tarih ve 66 Sayılı İstiklal Madalyası Kanunu.

16/6/1927 Tarih ve 1076 Sayılı Yedek Subaylar Ve Yedek Askeri Memurlar Kanunu.

21/6/1927 Tarih ve 1111 Sayılı Askerlik Kanunu.

8/6/1949 Tarih ve 5434 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu.

15/7/1950 Tarih ve 5682 Sayılı Pasaport Kanunu.

10/7/1953 Tarih ve 6136 Sayılı Ateşli Silahlar Ve Bıçaklar İle Diğer Aletler Hakkında Kanun.

31/12/1960 Tarih ve 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu.

3/1/1961 Tarih ve 205 Sayılı Ordu Yardımlaşma Kurumu Kanunu.

4/1/1961 Tarih ve 211 Sayılı TSK İç Hizmet Kanunu.

27/7/1967 Tarih ve 926 Sayılı TSK Personel Kanunu.

24/2/1968 Tarih ve 1005 Sayılı İstiklal Madalyası Verilmiş Bulunanlara Vatani Hizmet Tertibinden Şeref Aylığı Bağlanması Hakkında Kanun.

29/7/1970 Tarih ve 1319 Sayılı Emlak Vergisi Kanunu.

3/11/1980 Tarih ve 2330 Sayılı Nakdi Tazminat Ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun.

23/4/1981 Tarih ve 2453 Sayılı Yurtdışında Görevli Personele Nakdi Tazminat Verilmesi Ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun.

18/12/1981 Tarih ve 2566 Sayılı Bazı Kamu Görevlilerine Nakdi Tazminat Verilmesi Ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun.

28/2/1982 Tarih ve 2629 Sayılı Uçuş, Paraşüt, Denizaltı, Dalgıç Ve Kurbağa Adam Hizmetleri Tazminat Kanunu.

17/6/1982 Tarih ve 2684 Sayılı İlköğretim Ve Ortaöğretimde Parasız Yatılı Veya Burslu Öğrenci Okutma Ve Bunlara Yapılacak Sosyal Yardımlara İlişkin Kanun.

27/6/1982 Tarih ve 375 Sayılı Devlet Memurları Kanunu Ve Bazı Kanun Ve KHKlerde Değişiklik Yapılması, Devlet Memurlarına Ek Tazminat Ödenmesi Hakkında KHK.

18/10/1982 Tarih ve 2709 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası.

16/6/1983 Tarih ve 2847 Sayılı Türkiye Emekli Subaylar, Emekli Astsubaylar, Harp Malulü Gaziler, Şehit Dul Ve Yetimleri İle Muharip Gaziler Dernekleri Hakkında Kanun.

24/10/1983 Tarih ve 2933 Sayılı Madalya Ve Nişanlar Kanunu.

2/3/1984 Tarih ve 2985 Sayılı Toplu Konut Kanunu.

18/3/1986 Tarih ve 3269 Sayılı Uzman Erbaş Kanunu.

TİDSAD

Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi /The Journal of Turk & Islam World Social Studies
Yıl: 3, Sayı: 8, Eylül 2016, s. 119-149

12/4/1991 Tarih ve 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu.

27/10/1999 Tarih ve 4458 Sayılı Gümrük Kanunu.

6/6/2002 Tarih ve 4760 Sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu.

27/6/2002 Tarih ve 4768 Sayılı Onsekiz Mart Gününün Şehitler Günü Ve Ondokuz Eylül Gününün Gaziler Günü İlan Edilmesi Hakkında Kanun.

17/7/2004 Tarih ve 5233 Sayılı Terör Ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşlanması Hakkında Kanun.

1/7/2005 Tarih ve 5378 Sayılı Özürlüler Ve Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun.

31/5/2006 Tarih ve 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar Ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu.

8/2/2007 Tarih ve 5580 Sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu.

Yönetmelik ve Tüzük

Ateşli Silahlar Ve Bıçaklar İle Diğer Aletler Hakkında Yönetmelik.

Devlet Madalya Ve Nişanları Yönetmeliği.

Devlet Memurlarının Yer Değiştirme Suretiyle Atanmalarına İlişkin Yönetmelik.

Elektrik Tarifeleri Yönetmeliği.

Emekli Sandığınca Aylık Bağlananlara Verilecek Tanıtım Kartları Ve Ücretsiz Seyahat Kartları Yönetmeliği.

Emekli, Adi Malullük Veya Vazife Malullüğü Aylığı Bağlanmış Olanlarla Bunların Kanunen Bakmakla Yükümlü Oldukları Aile Fertleri, Dul Ve Yetim Aylığı Alanların Muayene Ve Tedavileri Hakkında Tüzük.

Evde Bakım Hizmetleri Sunumu Hakkında Yönetmelik.

Gençlik Ve Spor Genel Müdürlüğü Müsabaka Yerlerine Serbest Giriş Yönetmeliği.

İlköğretim Ve Ortaöğretim Kurumlarında Burs, Parasız Yatılılık Ve Sosyal Yardımlar Yönetmeliği.

Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmenlerinin Atama Ve Yer Değiştirme Yönetmeliği.

Milli Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği.

Nakdi Tazminat Ve Aylık Bağlanması Hakkında Yönetmelik.

Onsekiz Mart Şehitler Günü Ve Ondokuz Eylül Gaziler Gününde Yapılacak Törenler Hakkında Yönetmelik.

Özel Öğretim Kurumlarında Ücretsiz Veya Burslu Okutulacak Öğrenci Ve Kursiyerler Hakkında Yönetmelik.

Özürlü, Eski Hükümlü Ve Terör Mağduru İstihdamı Hakkında Yönetmelik.

Polis Şehitlikleri İle Cenaze Törenlerinde Uyulacak Esaslar Hakkında Yönetmelik.

Türkiye’de Gazi Ve Şehit Ailelerine Sağlanan Sosyal Haklar

Toplu Konut Fonundan Şehit Ailelerine, Malulleri İle Dul Ve Yetimlerine Açılacak Faizsiz Konut Kredisi Yönetmeliği.

TSK Dayanışma Vakfı Yönetmeliği.

TSK İç Hizmet Yönetmeliği.

TSK Kıyafet Yönetmeliği.

TSK Mehmetçik Vakfı Yönetmeliği.

TSK Sağlık Yeteneği Yönetmeliği.

TSK Savaş Takdirnamesi Ve Madalya Nişan Yönetmeliği.

TSK Şerit Rozet Yönetmeliği.

Vazife Malullüklerinin Nevileri İle Dereceleri Hakkında Nizamname.

Yüksek Öğrenim Kredi Ve Yurtlar Kurumu Burs-Kredi Yönetmeliği.

Yüksek Öğrenim Kredi Ve Yurtlar Kurumu Yurt İdare Ve İşletme Yönetmeliği.

Bakanlar Kurulu Kararları (BKK)

Gümrük Vergilerinden Muafiyet - BKK 2008/13676.

Mesken Vergisi Muafiyeti - BKK 2006/1450.

Terörle Mücadele Sırasında Yaralananlara İşe Alınmada Öncelik - BKK 1999/12534.

Yüksek Öğrenim Kurumlarında Alınacak Katkı Payları - BKK 2008/14110.

Yönergeler

TSK Akıllı Kart Yönergesi (MY 88-1).

TSK Ali Çetinkaya İlk Kurşun Rehabilitasyon Merkezi Yönergesi (MY 58-5).

TSK Eğitim Merkezleri Yönergesi (MY 58-2 (A)).

TSK Erbaş Ve Er İşlemleri Yönergesi (MY 52-13).

TSK Konut Yönergesi (MSY 319-2 (B)).

TSK Personeline Devlet Övünç Madalyası Teklif Edilmesi Hak. Yönerge (MSY 53-5).

TSK Personelinin Sağlık Muayene Yönergesi (MY 33-2 (B)).

TSK Şerit Rozet Yönergesi (MY 53-3 (A)).

Genelgeler

2002/58 Sayılı Başbakanlık Genelgesi.

2005/12 Sayılı Başbakanlık Genelgesi.

2005/27 Sayılı Başbakanlık Genelgesi.

2005/53 Sayılı İçişleri Bakanlığı Genelgesi.

2006/16 Sayılı Başbakanlık Genelgesi.

2006/6 Sayılı Başbakanlık Genelgesi.

2007/45 Sayılı MEB Genelgesi.

2007/62 Sayılı MEB Genelgesi.

2008/11 Sayılı SGK Genelgesi.

2008/59 Sayılı SGK Genelgesi 2008/93 Sayılı SGK Genelgesi.

2009/18 Sayılı İçişleri Bakanlığı Genelgesi.

TİDSAD